

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

CHARAKTERISTIKA OBECNÝCH ZNAKŮ TRESTNÉHO
ČINU

Autor práce: Ludovít Šikorský, DiS.

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: Mgr. Ing. Hana Baštová

Oddělení policejních činností a specializačního vzdělávání

2020

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z.ú.
Žižkova 6, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Eudovít Šikorský, DiS.

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Kombinovaná

Místo studia: Příbram

Název bakalářské práce: Charakteristika obecných znaků trestného činu

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: Characterisation of general features of the crime

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

Vedoucí bakalářské práce (jméno a příjmení, titul): Mgr. Ing. Hana Baštová

Datum zadání bakalářské práce: říjen 2018

CÍL BAKALÁŘSKÉ PRÁCE:

Cílem bakalářské práce je charakterizovat jednotlivé obecné znaky trestného činu, které vedou k trestní odpovědnosti pachatele. Hlavním cílem je zjistit počet odložených případů pro nenaplnění některého obecného znaku trestného činu, stanovit druh trestných činů, kterých se dopustili mladiství pachatelé či pachatelé mladší patnácti let a jejich počet. Jednotlivé trestné činy týkající se problematiky nenaplnění některého obecného znaku trestného činu budou následně porovnány na území jednotlivých krajů.

Student:

Eudovít Šikorský, DiS.

22. 10. 2019
datum

podpis

Vedoucí práce:

Mgr. Ing. Hana Baštová

22. 10. 2019
datum

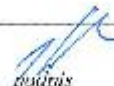

podpis

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry:

doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.

11. 11. 19
datum

podpis

Prorektorka pro studium a vnitřní záležitosti:

RNDr. Růžena Ferebauerová

12. 11. 19
datum

podpis

Pověřený rektor:

doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.

13. 11. 2019
datum

podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucí a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucí bakalářské práce Mgr. Ing. Haně Baštové za cenné rady,
připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

ŠIKORSKÝ, Ľ. *Charakteristika obecných znaků trestného činu: bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2020. 58 s. Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Ing. Hana Baštová.

Klíčová slova: protiprávnost, přičetnost, rozumová a mravní vyspělost, trestný čin, zákonem stanovený věk.

Předmětem bakalářské práce je téma dotýkající se problematiky obecných znaků trestného činu. V první části práce bude definován pojem trestného činu a vyjmenovány jeho zákonné znaky. Těžiště práce bude spočívat v charakteristice a rozboru jednotlivých obecných znaků trestného činu, tj. protiprávnosti, zákonem stanoveného věku, přičetnosti a rozumové a mravní vyspělosti. Každá kapitola bude doplněna příkladem z praxe včetně osobního názoru autora. Závěr práce je zaměřen na analýzu statistických údajů vztahujících se k danému tématu. Bakalářská práce by měla vést k ucelenému pohledu na problematiku obecných znaků trestného činu.

ABSTRACT

ŠIKORSKÝ, L. *Characterisation of General Features of the Crime: Bachelor 's thesis*. České Budějovice: College of European and Regional Studies, 2020. 58 s. Supervisor of the Bachelor 's work: Mgr. Ing. Hana Baštová.

Key words: Illegality, sanity, Rational and moral maturity, offence, statutory age.

The subject of this Bachelor thesis is a topic which is “touching” the issue of the general characteristics of a crime. The first part of the thesis will define the concept of offence and list its legal characteristics. The main contents will consist of characterization and analysis of the various general characteristics of the offence, i.e. illegality, statutory age, sanity and rational and moral maturity. Each chapter will be completed by an example from the practice including a personal insight by the author. The conclusion of the work is focused on the analysis of statistics relating to the subject. The Bachelor 's work should lead to a comprehensive view of the general features of the offence.

Obsah

Úvod.....	8
1 Cíl a metodika bakalářské práce	9
2 Trestný čin	10
2.1 <i>Pojem trestného činu</i>	<i>10</i>
2.2 <i>Nízká společenská škodlivost – příklad z praxe</i>	<i>11</i>
2.3 <i>Rozdělení trestných činů.....</i>	<i>12</i>
3 Znaký trestného činu	14
3.1 <i>Znaký typové.....</i>	<i>14</i>
3.2 <i>Znaký obecné.....</i>	<i>15</i>
4 Protiprávnost.....	16
4.1 <i>Okolnosti vylučující protiprávnost</i>	<i>17</i>
4.2 <i>Nutná obrana – příklad z praxe</i>	<i>18</i>
5 Zákonem stanovený věk	20
5.1 <i>Další věkové hranice</i>	<i>21</i>
5.2 <i>Věková hranice v Evropě.....</i>	<i>22</i>
5.3 <i>Dětský vrah – příklad z praxe.....</i>	<i>23</i>
6 Příčetnost	25
6.1 <i>Zmenšená příčetnost.....</i>	<i>26</i>
6.2 <i>Duševní poruchy.....</i>	<i>27</i>
6.3 <i>Příbrání znalce.....</i>	<i>27</i>
6.4 <i>Ukládání trestů pachateli se zmenšenou příčetností.....</i>	<i>28</i>
6.5 <i>Setkání s nepřičetnou pachatelkou v praxi.....</i>	<i>30</i>
7 Rozumová a mravní vyspělost	32
7.1 <i>Celková vyspělost pachatele (rozumový věk)</i>	<i>32</i>
7.2 <i>Praxe s mladistvými pachateli.....</i>	<i>33</i>
8 Statistický přehled.....	35
8.1 <i>Přehled trestné činnosti nedospělých pachatelů</i>	<i>35</i>
8.2 <i>Přehled odložených trestných činů z důvodu chybějícího obecného znaku</i>	<i>48</i>
9 Závěr.....	51
10 Seznam použitých zdrojů	53
11 Seznam zkratk	56
12 Seznam tabulek a grafů	57

Úvod

Předmětem bakalářské práce je charakteristika obecných znaků trestného činu. Obecné znaky se vyznačují tím, že jsou pro všechny trestné činy společné. Nemají tedy rozlišovací schopnost jednotlivých trestných činů. Pokud však některý z obecných znaků není naplněn, nemůže být pachatel trestného činu trestně odpovědný. Mezi obecné znaky trestného činu patří zákonem stanovený věk, přičetnost, u mladistvých pachatelů rozumová a mravní vyspělost a protiprávnost.

V této práci bude definován trestný čin, včetně jeho dělení. Následně budou charakterizovány jednotlivé obecné znaky trestného činu. Každá kapitola bude obohacena příkladem z dosavadní autorovy praxe práce u Policie České republiky, včetně jeho osobního pohledu.

Při vypracování této práce autor zúročil zkušenosti, které získal dosavadní praxí u Policie České republiky (od roku 2003 do současné doby). Autor práce byl pracovně zařazen na obvodním oddělení a stejně tak u služby kriminální policie a vyšetřování, čímž získal znalosti při zpracování trestních spisů. Takřka denně se setkává s danou problematikou. V současné době je zařazen jako zástupce vedoucího obvodního oddělení a jedním z úkolů je kontrolovat a dohlížet na spisovou službu na obvodním oddělení. Teoretické znalosti této problematiky byly získány studiem na Policejní akademii České republiky a následným studiem na Vyšší policejní škole a Střední policejní škole Ministerstva vnitra v Praze.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Bakalářská práce je rozdělená na teoretickou a praktickou část. V části teoretické bude definován trestný čin a charakterizovány jednotlivé obecné znaky trestného činu. Každá jednotlivá kapitola teoretické části bude doplněna o názorný příklad některého případu z dosavadní autorovy praxe u Policie České republiky. Příklad bude orientován k problematice aktuální kapitoly a zároveň bude doplněn osobními názory autora. Z důvodu ochrany osobních údajů budou pozměněna jména a ty osobní údaje, které by mohly vést k identifikaci konkrétních osob.

V části praktické budou zpracovány statistiky za roky 2017, 2018 a 2019 o spáchaných trestných činech mladistvými pachateli a pachateli mladších patnácti let. Statistika bude zaměřena na území celé České republiky a rozdělena za každá jednotlivá krajská ředitelství Policie České republiky. V rámci Policie České republiky, správy Středočeského kraje, Územního odboru Kladno bude vytvořen přehled všech trestných činů, které byly v letech 2018 a 2019 odloženy z důvodu nedostatku některého obecného znaku. Stejně tak bude proveden přehled odložených trestných činů pro nedostatek některého obecného znaku v rámci celé České republiky.

Cílem teoretické části práce je nejprve formou metody interpretace vytvořit souhrnný pohled na problematiku obecných znaků trestného činu a následně použitím metod interpretace a rešerše podrobně rozebrat každý znak zvlášť. V bakalářské práci bude využita odborná literatura, legislativní právní úprava a znalosti, které autor získal šestnáctiletou praxí práce u Policie České republiky a dosavadním studiem.

Cílem praktické části práce je pomocí statistické metody vytvořit ucelený přehled o spáchané trestné činnosti nedospělých pachatelů za jednotlivá krajská ředitelství Policie České republiky a následně metodou komparace získaná data mezi sebou porovnat. Na základě zjištění navrhnout opatření, která by vedla ke snížení páchaní trestné činnosti těchto pachatelů. Stejnými metodami budou zjištěny případy, které byly odloženy z důvodu nedostatku některého obecného znaku. Následně budou porovnány jednak za jednotlivá krajská ředitelství Policie České republiky a jednak za Územní odbor Kladno.

2 Trestný čin

V první kapitole bude pro lepší představivost definován pojem trestného činu, neboť se bude vyskytovat v celé práci. Dále bude uvedeno dělení trestných činů.

2.1 Pojem trestného činu

Pojem trestného činu je zakotven v ust. §13 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní zákoník“): *„Trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně. K trestní odpovědnosti za trestný čin je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li trestní zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti“*¹.

S pojmem souvisí i znění ust. § 111 trestního zákoníku, které uvádí, že: *„Trestným činem je, pokud z jednotlivého ustanovení nevyplývá něco jiného, též příprava k trestnému činu, pokus trestného činu, organizátorství, návod a pomoc.“*²

Pouze trestní zákon vymezuje, co je trestným činem a určuje následky (trestní sankce), které lze za spáchání trestného činu uložit. Dále trestní zákon uvádí, že: *„Trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění podle jiného právního předpisu.“*³ Dojde-li ke spáchání trestného činu, je mimo jiné nezbytné zkoumat i společenskou škodlivost, a to u každého trestného činu zvlášť. I relativně podobné trestné činy mají jinou společenskou škodlivost. V praxi to znamená, že i když trestný čin vykazuje všechny potřebné znaky, ale chybí mu míra společenské škodlivosti, nebude

¹ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In *Trestní předpisy*, Sagit, a.s., Ostrava-Hrabůvka, 2013. s. 15. ISBN: 978-80-7208-991-8.

² ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In *Trestní předpisy*, Sagit, a.s., Ostrava-Hrabůvka, 2013. s. 39. ISBN: 978-80-7208-991-8.

³ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In *Trestní předpisy*, Sagit, a.s., Ostrava-Hrabůvka, 2013. s. 15. ISBN: 978-80-7208-991-8.

trestný. Společenská škodlivost je určována povahou a závažností trestného činu, jak to vyplývá z ust. § 39 odstavce 2 trestního zákoníku. Při právním posouzení skutku bude třeba vycházet z hledisek, která spoluurčují společenskou škodlivost a její míru. Společenská škodlivost je tedy určována zejména významem chráněného zájmu, který byl činem dotčen, způsobem provedení činu a jeho následky, okolnostmi, za kterých byl čin spáchán, osobou pachatele, mírou jeho zavinění a pohnutkou.⁴

2.2 Nízká společenská škodlivost – příklad z praxe

Pro lepší představu bude uveden případ z praxe. Pan Novák vylezl na střechu své garáže, která byla na okraji jeho pozemku. Z této garáže se nahnul na sousední pozemek, aby ostříhal větve sousedního stromu. Větve mu vadily, neboť mu zasahovaly na pozemek. Majitel sousedního pozemku to viděl, proto přešel oplocení mezi pozemky, následně vylezl na zmíněnou garáž a pana Nováka odstrčil. Pan Nový nesouhlasil se stříháním jeho stromu.

Věc byla obvodním oddělením Policie České republiky prověřována pro možné naplnění skutkové podstaty přečinu „porušení domovní svobody“ podle ust. § 178 odstavce 1, 2 trestního zákoníku, neboť pan Nový neoprávněně vnikl na pozemek jiného, zde neoprávněně setrval a při jednání překonal překážku, jejímž účelem bylo zabránit vniknutí na pozemek. Po zhodnocení všech důkazů dospěl policejní orgán k závěru, že ve věci se nebude jednat o zmíněný přečin ani žádný jiný trestný čin. Spisový materiál byl tedy oznámen jako přestupek proti majetku podle ust. § 8 odstavce 1 písmena a) bodu 4. zákona č. 251/2016 Sb., zákon o některých přestupcích, v platném znění (dále jen „zákon o některých přestupcích“) na příslušný správní orgán.

Jednání pana Nováka vykazovalo znaky trestného činu, ovšem chyběla právě společenská škodlivost. Pan Nový sice vnikl neoprávněně na cizí pozemek, ale

⁴NOVOTNÝ, F. SOUČEK, J. a kolektiv. *Trestní právo hmotné*. 3. rozšířené vydání. Plzeň: Čeněk Aleš. 2010. s. 89-90. ISBN 978-80-7380-291-2.

za účelem toho, aby si chránil svůj majetek. S přihlédnutím ke všem okolnostem, k významu chráněného zájmu a následku bylo konstatováno, že se ve věci nebude jednat o žádný trestný čin.

2.3 Rozdělení trestných činů

Protispolečenská jednání se můžou rozdělit podle jejich typové škodlivosti (závažnosti) do několika skupin:

- trestné činy podle trestního zákoníku a provinění podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže;
- přestupky a jiné správní (administrativní) delikty, kázeňské přestupky;
- občanskoprávní delikty, porušení pracovní kázně dle zákoníku práce aj.;
- jiné společensky nežádoucí jevy se škodlivými důsledky, které nelze kvalifikovat jako protiprávní.

Trestné činy je možno třídit podle různých hledisek např.

- **Podle typové škodlivosti rozlišujeme:**
 1. Přechy – všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, za něž trestní zákoník stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let.
 2. Zločiny – všechny trestné činy, které nejsou podle trestního zákoníku přechy. Zvlášt' závažnými zločiny jsou ty úmyslné trestné činy, jejichž horní hranice trestu odnětí svobody činí nejméně deset let.
- **Podle zájmů chráněných trestním zákoníkem** – ve zvláštní části trestního zákoníku jsou trestné činy rozděleny do třinácti skupin (hlav) dle významu zájmu chráněného trestním zákoníkem. V první hlavě jsou zařazeny trestné činy porušující či ohrožující nejdůležitější zájmy - život a zdraví, ve druhé pak trestné činy proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního

tajemství, ve třetí trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti, ve čtvrté trestné činy proti rodině a mládeži, v páté trestné činy proti majetku atd.

- **Podle formy jednání** – jsou trestné činy rozděleny na ty, které jsou spáchané konáním (např. trestný čin krádež), nebo opomenutím (např. trestný čin neposkytnutí první pomoci).

- **Podle druhu následku** – jsou rozeznávány trestné činy ohrožovací (např. trestný čin obecné ohrožení) a trestné činy poruchové (např. trestný čin ublížení na zdraví). U ohrožovacích trestných činů postačí ohrožení zájmu chráněného uvedeným ustanovením. Naopak u poruchových trestných činů je k jeho dokonání nutné porušení zájmu chráněného tímto zákonem.

- **Podle subjektu trestného činu:**
 1. Trestné činy obecné – pachatelem trestného činu může být kdokoliv (např. trestný čin vražda).
 2. Trestné činy zvláštní – vyžadují od pachatele, aby měl zvláštní vlastnost, způsobilost či postavení (např. trestný čin zneužití pravomoci úřední osoby).
 3. Trestné činy vlastnoruční – vyžadují, aby pachatel jednal „vlastnoručně“, tj. vlastním tělem (např. trestný čin soulož mezi příbuznými).

- **Podle formy zavinění** – jsou rozlišovány trestné činy úmyslné (dolózní) a zaviněné z nedbalosti (kulpózní). K trestní odpovědnosti za trestný čin je třeba zavinění úmyslné, pokud zákon výslovně nestanoví, že postačí zavinění z nedbalosti.⁵

⁵ NOVOTNÝ, F. SOUČEK, J. a kolektiv. *Trestní právo hmotné*. 3. rozšířené vydání. Plzeň: Čeněk Aleš. 2010. s. 93-95. ISBN 978-80-7380-291-2.

3 Znaky trestného činu

Z obou uvedených pojmů trestného činu je možné odvodit znaky trestného činu. Znaky trestného činu se rozdělují na znaky typové a obecné.

3.1 Znaky typové

Znaky typové popisují jednotlivé typy trestných činů. Jejich souhrn se nazývá skutková podstata trestných činů. Jedná se o znaky, kterými se od sebe jednotlivé trestné činy liší. Typové znaky se dělí na čtyři skupiny:

1. **Objekt trestného činu** – jedná se o společenské vztahy, zájmy a hodnoty, které jsou chráněné trestním zákonem.
2. **Objektivní stránka trestného činu** – je charakterizována povinnými znaky (jednáním, následkem a příčinným vztahem mezi jednáním a následkem) a nepovinnými znaky (místem, dobou spáchání činu, zvláštním způsobem provedení, prostředkem, kterým byl trestný čin spáchán, hmotným předmětem útoku).
3. **Subjekt trestného činu** – popisuje pachatele trestného činu, zejména jeho vlastnost, způsobilost nebo postavení.
4. **Subjektivní stránka trestného činu** – jedná se o vnitřní stránku trestného činu. Týká se psychiky pachatele a jejím povinným znakem je zavinění, nepovinnými znaky jsou motiv či cíl činu.⁶

⁶ DRAŠTÍK, A. FREMR, R. DURDÍK, T. RŮŽIČKA, M. SOTOLÁŘ, A. a kolektiv. *Trestní zákoník – komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2015. s. 65-72. ISBN 978-80-7478-790-4.

3.2 Znaky obecné

Znaky obecné jsou pro všechny trestné činy stejné. K těmto patří zákonem stanovený věk, přičetnost, u mladistvých pachatelů rozumová a mravní vyspělost a protiprávnost. I když se v mnoha právních názorech lze setkat s tím, že protiprávnost je samostatný znak, v této práci bude protiprávnost řazena mezi obecné znaky. Neboť i protiprávnost je společná pro všechny trestné činy. Tyto znaky nemají tedy rozlišovací schopnost jednotlivých trestných činů, avšak jejich naplněním je podmíněno uplatnění trestní odpovědnosti za jakoukoliv skutkovou podstatu trestného činu.⁷

Souhrnně lze říct, že obecné znaky trestného činu určují, zda je pachatel trestného činu trestně odpovědný z hlediska zákonem stanoveného věku, zda byl v době spáchání trestného činu přičetný (zda mohl rozpoznat protiprávnost spáchaného činu a ovládnout své jednání) a u mladistvého pachatele trestného činu, zda je dostatečně rozumově a mravně vyspělý. Současně je třeba posoudit, zda je čin protiprávní. Aby se jednalo o trestný čin, musí být tento čin právem zakázaný či nedovolený.

Naopak u právnických osob z povahy věci není věk rozhodující. Jako takové nemůžou být právnické osoby ani přičetné, respektive nepřičetné. Jednají však fyzickými osobami, a u těch už lze posuzovat, zda jsou přičetné, zda mají dostatečný věk, a toto vše přičítat právnickým osobám.⁸

⁷ DRAŠTÍK, A. FREMR, R. DURDÍK, T. RŮŽIČKA, M. SOTOLÁŘ, A. a kolektiv. *Trestní zákoník – komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2015. s. 64. ISBN 978-80-7478-790-4.

⁸ DRAŠTÍK, A. FREMR, R. DURDÍK, T. RŮŽIČKA, M. SOTOLÁŘ, A. a kolektiv. *Trestní zákoník – komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2015. s. 64. ISBN 978-80-7478-790-4.

4 Protiprávnost

V odborné literatuře většinou protiprávnost není zařazena mezi obecné znaky. Dle názoru autora však protiprávnost mezi obecné znaky patří, neboť i protiprávnost se vyznačuje tím, že je pro všechny trestné činy společná. Aby spáchaný skutek mohl být kvalifikován jako trestný čin, musí být vždy protiprávní. To znamená, že musí být nedovolený, v rozporu se zákonem. Protiprávnost se dovozuje z celého právního řádu, zpravidla z porušení norem jiných právních odvětví, než je trestní právo. Stejně jako ostatní obecné znaky musí být dána u každé skutkové podstaty trestného činu. Protiprávnost se většinou dovozuje z porušení jiných než trestněprávních norem, ale může vyplývat i přímo z trestního zákoníku. Už tím, že je čin uveden v trestním zákoníku jako trestný, je totiž v podstatě uvedeno, že jde o zakázaný čin. Pokud protiprávnost chybí, nemůže se jednat o trestný čin. A to ani v případě, že se jedná o čin, který navenek vypadá zdánlivě jako trestný čin.⁹

V trestním zákoníku je protiprávnost většinou vyjádřena slovy např. „neoprávněně“, „bez povolení“ apod. „Neoprávněně“ je například obsaženo v prvním odstavci trestného činu „omezování osobní svobody“ podle ust. § 171 trestního zákoníku. „Bez povolení“ se nachází v prvním odstavci trestného činu „nedovolené ozbrojování“ podle ust. § 279 trestního zákoníku. „*Trestností činu čili jeho trestní protiprávností ve smyslu hmotného práva – je třeba rozumět nejen možnost pachatele uznat vinným, ale i uložit mu přiměřený trest.*“¹⁰ Jinými slovy řečeno, že trestnost činu v trestním právu hmotném znamená v právní formě zakotvené základy trestní odpovědnosti, jakož i právní následky základů této odpovědnosti, obojí materiálně podmíněné. Trestnost tak vyjadřuje formálně-materiální charakteristiku činu obsaženou v trestním zákoně. Stejně tak představuje zákonnou možnost postihu jeho pachatele.¹¹

⁹ DRAŠTÍK, A. FREMR, R. DURDÍK, T. RŮŽIČKA, M. SOTOLÁŘ, A. a kolektiv. *Trestní zákoník – komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2015. s. 65. ISBN 978-80-7478-790-4.

¹⁰ KRATOCHVÍL, V a kolektiv. *Kurs trestního práva, Trestní právo hmotné, Obecná část*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 187. ISBN 978-80-7400-042-3.

¹¹ KRATOCHVÍL, V a kolektiv. *Kurs trestního práva, Trestní právo hmotné, Obecná část*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 187. ISBN 978-80-7400-042-3.

4.1 Okolnosti vylučující protiprávnost

Je zřejmé, že pokud protiprávnost (zákonný znak) chybí, nemůže se jednat o trestný čin. Existují situace, které způsobují, že jednání, které by bylo za normálních okolností trestné, není trestným činem (ačkoliv vykazuje téměř všechny znaky trestného činu), neboť není protiprávní. V teorii práva jsou zahrnuty okolnosti, které způsobují, že čin, který se svým způsobem podobá trestnému činu, není protiprávní a nevykazuje potřebnou míru společenské škodlivosti. Obecně se nazývají „okolnosti vylučující protiprávnost.“ Jsou uvedené jak v obecné či zvláštní části trestního zákoníku, tak i v jiných právních předpisech (např. výkon rodičovských práv).

Mezi okolnosti vylučující protiprávnost například patří:

v obecné části trestního zákoníku:

- Krajní nouze (ust. § 28 trestního zákoníku)
- Nutná obrana (ust. § 29 trestního zákoníku)
- Svolení poškozeného (ust. § 30 trestního zákoníku)
- Přípustné riziko (ust. § 31 trestního zákoníku)
- Oprávněné použití zbraně (ust. § 32 trestního zákoníku)¹²

ve zvláštní části trestního zákoníku:

- Beztrestnost policejního agenta (ust. § 363 trestního zákoníku)

¹² NOVOTNÝ, F. SOUČEK, J. a kolektiv. *Trestní právo hmotné*. 3. rozšířené vydání. Plzeň: Čeněk Aleš. 2010. s. 154-155. ISBN 978-80-7380-291-2.

4.2 Nutná obrana – příklad z praxe

V nočních hodinách postával pan Slapnička na náměstí jedné obce. V ruce držel skleněnou dýmku na kouření marihuany. Kolem něj procházeli dva podnapilí muži. Jednalo se o pana Skružného a pana Levého. Pan Skružný začal křičet, že pan Slapnička je „feták“, že určitě bude nabízet drogy ostatním. Po chvíli začal útočit i fyzicky. Nejdříve do pana Slapničky strčil. Následně však pana Slapničku chytil kolem pasu a vybízel pana Levého, ať ho pořádně udeří. Přímou vyzýval, ať ho zbije do bezvědomí. Pan Slapnička se bránil tak, že skleněnou dýmkou udeřil pana Skružného do hlavy. Po tomto úderu se mu vysmekl a utekl do bezpečí. Pan Skružný měl na hlavě tržnou ránu, kdy jeden střep zasáhl žílu v temeni hlavy. Zranění si vyžádalo lékařské ošetření a následně i hospitalizaci v nemocnici.

Po provedení prvotních úkonů na místě byla věc prověřována jako trestný čin ublížení na zdraví podle ust. § 146 odstavce 1 trestního zákoníku. Podezřelý byl pan Slapnička, který udeřil skleněnou dýmkou do hlavy poškozeného pana Skružného. Vzhledem ke znaleckému posudku z oboru soudního lékařství byl trestný čin překvalifikován na těžké ublížení na zdraví podle ust. § 145 odstavce 1 trestního zákoníku. Z hlediska soudně lékařského se jednalo o těžkou újmu. Podezřelému tak hrozil trest odnětí svobody v rozmezí od tří do deseti let.

Autor v pozici policejního orgánu zhodnotil všechny důkazy a proti panu Slapničkovi zahájil trestní stíhání podle ust. § 160 odstavce 1 trestního řádu pro trestný čin „Těžké ublížení na zdraví.“ Pan Slapnička mohl volit jiný způsob obrany, snažit se vysmeknout a utéct. Případně mohl volat o pomoc. V tomto případě byla obrana zcela zjevně nepřiměřena způsobu útoku. Pan Slapnička mířil na hlavu pana Skružného, tedy mohl přepokládat takové vážné zranění. Po zajištění a zhodnocení všech důkazních prostředků byl spisový materiál předán dozorujícímu státnímu zástupci s návrhem na podání obžaloby na obviněného.

Státní zástupce návrh na podání obžaloby neakceptoval a trestní stíhání pana Slapničky zastavil. Ve věci nekompromisně spatřoval jednání v nutné obraně a pan Slapnička za své jednání nebyl potrestán. Celou věc státní zástupce odůvodnil tak, že se pan Slapnička pouze bránil dvěma podnapilým útočníkům. Nemohl vědět, zda ho nenapadne i druhý útočník. Útočníci měli početní převahu a útok začali oni. V noční

hodinu nemohl obviněný spoléhat na jinou pomoc. Takže jeho obrana byla zcela přiměřená a díky úderu do hlavy poškozeného se mohl vysmeknout a utéct do bezpečí.

Trestní stíhání obviněného pana Slapničky bylo tedy zastaveno a věc byla následně odložena podle ust. § 159a odstavce 1 trestního řádu s tím, že pan Slapnička jednal v nutné obraně a tím se nedopustil protiprávního jednání. V prověřovaném trestném činu nastala okolnost vylučující protiprávnost a „pachatel“ nemohl být trestně odpovědný.

Ze zmíněného trestného činu byl nakonec tzv. „vyčleněn“ přestupek proti občanskému soužití podle ust. § 7 odstavce 1 písmena c) bodu 1. zákona č. 251/2016 Sb., zákon o některých přestupcích. Takže původně poškozený Skružný byl podezřelý z uvedeného přestupku a jeho jednání bylo předáno příslušnému správnímu orgánu.

Tento případ ukazuje, že hranice mezi okolnostmi vylučující protiprávnost a trestností činu je mnohdy tenká. Kdyby zde nešlo o nutnou obranu ze strany pana Slapničky, „zpovídal“ by se u soudu z trestného činu těžké ublížení na zdraví podle ust. § 145 odstavce 1 trestního zákoníku. Zejména bylo nutné posoudit, zda byla obrana přiměřená. V ust. § 29 odstavce 2 je uvedeno: „*Nejde o nutnou obranu, byla-li obrana zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku.*“¹³ Státní zástupce nakonec dospěl k závěru, že obrana byla přiměřená. Kdyby se tak nestalo a pan Slapnička byl souzen, s největší pravděpodobností by příslušný soud jeho jednání v „údajné nutné obraně“ bral jako polehčující okolnost.

¹³ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In *Trestní předpisy*, Sagit, a. s., Ostrava-Hrabůvka, 2013. s. 18. ISBN: 978-80-7208-991-8

5 Zákonem stanovený věk

V České republice je hranice trestní odpovědnosti stanovena zákonem na patnáct let. V trestním zákoníku je toto zakotveno v ust. § 25: „*Kdo v době spáchání činu nedovršil patnáctý rok svého věku, není trestně odpovědný.*“¹⁴

S ohledem na ust. § 139 trestního zákoníku, samotná trestní odpovědnost vzniká dnem, který následuje po dni patnáctých narozenin. Pro lepší orientaci je uveden příklad: pachatel se narodil 1. 1. 2000. To znamená, že dne 1. 1. 2015 mu bylo patnáct let. Tento den je posledním, kdy není trestně odpovědný. Pokud by se osoba mladší patnácti let dopustila jednání jinak vykazující znaky trestného činu, nazývalo by se činem jinak trestným. Od 2. 1. 2015 se již stává trestně odpovědným. Dokud takový pachatel nedosáhne osmnáctého roku, dle ust. § 2 odstavce 1 písmena c) zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o soudnictví ve věcech mládeže“) se nazývá mladistvým. Trestný čin spáchaný mladistvým se nazývá proviněním. Mladistvým je blíže věnována kapitola číslo 6 o rozumové a mravní vyspělosti.

V úvodu kapitoly bylo uvedeno, kdy nastává účinek trestní odpovědnosti. Pro její vznik má význam doba spáchání činu, nikoliv vznik následku. Velký význam má u pokračujících trestných činů. Pachateli se tak může stát, že za část svého jednání nebude trestně odpovědný pro nedostatek věku, ovšem pro další část již bude trestně odpovědný, neboť již dovršil zákonem stanovenou věkovou hranici.¹⁵

¹⁴ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In *Trestní předpisy*, Sagit, a. s., Ostrava-Hrabůvka, 2013. s. 18. ISBN: 978-80-7208-991-8.

¹⁵ NOVOTNÝ, F. SOUČEK, J. a kolektiv. *Trestní právo hmotné*. 3. rozšířené vydání. Plzeň: Čeněk Aleš. 2010. s. 104. ISBN 978-80-7380-291-2.

5.1 Další věkové hranice

Pro trestní právo mají význam i další věkové hranice, stanovené zákonem, které se pojí s následujícími pojmy:

- **Dítě** (dle ust. § 126 trestního zákoníku) – jedná se o osobu mladší osmnácti let, pokud zákon nestanoví něco jiného (např. výslovně uvedeno v zákoně dítě mladší patnácti let).
- **Mládež** (dle ust. § 2 odstavce 1 písmena a) zákona o soudnictví ve věcech mládeže) – jedná se o děti a mladistvé.
- **Dítě mladší patnácti let** (dle ust. § 2 odstavce 1 písmena b) zákona o soudnictví ve věcech mládeže) – ten, kdo v době spáchání činu jinak trestného nedovršil patnáctý rok svého věku. U osob mladších patnácti let, které již dovršily alespoň dvanáctý rok svého věku, může soud pro mládež uložit ochranou výchovu a to pokud spáchá čin, za nějž trestní zákoník dovoluje uložení výjimečného trestu.
- **Mladistvý** (dle ust. § 2 odstavce 1 písmena c) zákona o soudnictví ve věcech mládeže) – ten, kdo v době spáchání provinění dovršil patnáctý rok a nepřekročil osmnáctý rok svého věku.

Další věkovou hranicí je devatenáct let. Pokud to vyžaduje zájem mladistvého, může soud pro mládež prodloužit ochrannou výchovu do dovršení devatenácti let.¹⁶

¹⁶ NOVOTNÝ, F. SOUČEK, J. a kolektiv. *Trestní právo hmotné*. 3. rozšířené vydání. Plzeň: Čeněk Aleš. 2010. s. 104-105. ISBN 978-80-7380-291-2.

5.2 Věková hranice v Evropě

Vzhledem ke skutečnosti, že každá jednotlivá země v Evropě má svoje specifika, ať už sociální, kulturní nebo historická, odráží se to i na právním systému. Kapitola bude věnována dolní věkové hranici trestní odpovědnosti, kdy bude provedeno srovnání v některých státech Evropy. V samotné České republice je dolní hranice trestní odpovědnosti velice častým a ožehavým tématem.

Tabulka č. 1 – Srovnání dolní věkové hranice trestní odpovědnosti v Evropě¹⁷

Země	Tr. odpovědnost
Belgie	18
Polsko	17
Portugalsko	16
Dánsko, Finsko, Švédsko, Norsko, ČR	15
Německo, Itálie, Rakousko, Slovinsko, Slovensko	14
Francie, Řecko	13
Nizozemsko	12
Turecko	11
Anglie, Wales, Švýcarsko	10

Tabulka je zpracována sestupně podle věku dolní hranice trestní odpovědnosti. V tomto základním přehledu je vidět, že v Belgii je osoba trestně odpovědná, až když se stane zletilým (dosáhne plnoletosti). V Polsku je tato hranice trestní odpovědnosti pouze o rok menší. Nejčastější dolní hranice trestní odpovědnosti je patnáct let (i v České republice) a čtrnáct let (např. Slovensko, Německo). Nejnižší hranice je v Anglii či ve Švýcarsku deset let. V Turecku je jen o jeden rok vyšší.

Provedenou komparací v některých evropských zemích je vidět, že k mladistvým

¹⁷ BALHAROVÁ, M. *Trestní odpovědnost mladistvých, Diplomová práce*. 2011. s. 54. [online]. Právnická fakulta Masarykovy univerzity. [cit. 2020-01-30]. Dostupné z WWW: <<https://docplayer.cz/46570419-Trestni-odpovednost-mladistvych.html>>.

pachatelům se přistupuje velice rozdílným způsobem. V některých zemích je dolní věková hranice trestní odpovědnosti velice nízká, oproti tomu v některých zemích se dolní věková hranice blíží již dospělému. Dle názoru autora je dolní hranice v České republice přiměřená a vyhovující. V naší zemi je právní systém vůči mladistvým na velmi dobré úrovni, kdy primárním úkolem není represe. Hlavním úkolem je působit preventivně na mládež tak, aby co v nejmenší míře byla z jejich strany páchaná trestná činnost.

5.3 Dětský vrah – příklad z praxe

V tomto příběhu je znázorněn případ, který se stal začátkem ledna roku 2004.

V tomto roce byl autor práce policejním nováčkem a o této práci takřka nic nevěděl. O to víc byl tento případ nepochopitelný a byl to jeden z nejhorších zážitků práce u Policie České republiky.

Jednalo se o běžnou službu na obvodním oddělení Policie České republiky. Kolem 18.00 hod. se v jedné obci sousedního obvodního oddělení ztratila děvče ve věku čtrnáct let. Tato dívka se měla vracet od své kamarádky ze sousední obce, ovšem domů už nedošla. Kamarádka zmizelé dívky vypověděla, že jí vyprovodila na půl cesty. Po rozloučení šla každá svou cestou. Po chvíli slyšela nějaký výkřik, a pak už nic. Jelikož byla tma a nic neviděla, šla raději rovnou domů. Z domova se však kamarádce již nemohla dovolat. Vše hned řekla svým rodičům a ti zavolali na Policii České republiky. Do pátrání po ztracené dívce byly přivolány hlídky z nejbližšího okolí a dále se do pátrání připojilo i plno dobrovolníků z místních občanů. Bohužel po hodině hledání se naplnily ty nejčernější obavy. Dívka byla nalezena v potoce bez známek života. Už na první pohled bylo bohužel zřejmé, že zemřela násilnou smrtí. Později se ukázalo, že byla zneužita a následně zavražděna. Vše navíc bylo provedeno velice brutálním způsobem.

I když bylo na místě činu a v jeho okolí nalezeno a zajištěno mnoho kriminalistických stop, bylo vyslechnuto mnoho svědků a byl odebrán vzorek DNA tisíce mužů ve věku od patnácti let, dlouho se nedařilo vypátrat skutečného vraha. Vrah byl

vypátrán po více než roce. Jednalo se o spolužáka dívky, kterému v době vraždy bylo pouhých třináct let. Jednalo se dítě, které všichni místní obyvatelé znali. Byl to zakřiknutý kluk, který nijak nevyčníval, nebyl nijak v kolektivu oblíbený, byl spíše introvert. Nikoho nenapadlo, že by byl schopný takto hrůzného zvlášť závažného zločinu.

Tento případ byl samozřejmě hodně medializován. Veřejnost případ důkladně sledovala a proběhlo mnoho diskuzí ohledně snížení dolní hranice trestní odpovědnosti. Pokud je oběť dítě, je to vždy velice citlivé a bolestivé téma. Proto velká část společnosti byla pro snížení věkové hranice trestní odpovědnosti. Mnoho lidí volalo po tom, aby věková hranice trestní odpovědnosti nebyla vůbec. Jenže tento názor je v rozporu s naším trestním právem. Jak bylo v úvodu kapitoly vysvětleno, aby byl člověk trestně odpovědný, musí dosáhnout určitého věku (matriční věk), ale zároveň musí být rozumově a mravně vyspělý (tomuto tématu bude věnována samostatná kapitola č. 6). Proto nelze jednoznačně určit, od jakého věku má být člověk trestně odpovědný. Je určitě na místě zkoumat vždy rozumovou a mravní vyspělost pachatelů mladších osmnácti let. Vývoj každého jedince je jiný a velice individuální. Snížení dolní hranice věku trestní odpovědnosti kriminalitu nesníží.

I přes tento hrozný zážitek autor zastává názor, že dolní věková hranice patnácti let v České republice je přiměřená. Vždy v souvislosti s takovýmto případem se stane diskuze o snížení dolní věkové hranice velice aktivní a možná se i „hodí“ politikům k líbivé politice. Ovšem otázkou zůstává, zda kriminalita těchto dětí má vůbec nějakou spojitost s dolní věkovou hranicí trestní odpovědnosti.

6 Příčetnost

Z hlediska trestního zákoníku je příčetnost chápána jako způsobilost být pachatelem trestného činu z hlediska jeho duševních schopností.

Trestní zákoník vymezuje tento jev negativně, kdy je v ust. § 26 uvedeno: „*Kdo pro duševní poruchu v době spáchání činu nemohl rozpoznat jeho protiprávnost nebo ovládat své jednání, není za tento čin trestně odpovědný.*“¹⁸ Nedostatek schopnosti rozpoznávací spočívá v neschopnosti pachatele rozpoznat, že jednání, které činí, je v rozporu s právní normou. Osoba postrádající rozpoznávací schopnost nemůže vnímat rozhodné skutečnosti charakterizující její čin jako trestný a tudíž není intelektově způsobilá ho jako takový vyhodnotit. Není totiž schopna pochopit jeho podstatu, smysl a dopady, stejně jako to, že jde o čin nedovolený a v daných společenských souvislostech zakázaný. Nedostatek schopnosti ovládací spočívá v nezpůsobilosti ovládat své jednání. Osoba, která tuto schopnost nemá, si sice může uvědomovat protiprávnost svého činu, ale není na tom duševně tak, aby byla schopná své jednání náležitě regulovat a spáchání činu se vyvarovat. Postačí nedostatek jedné z těchto schopností a pachatel bude shledán nepřičetným.¹⁹

Je třeba si uvědomit, že příčetnost nelze zaměňovat se svéprávností, tj. způsobilostí právně jednat (např. uzavírat smlouvy). Svéprávnost je způsobilost fyzické osoby vlastními právními úkony nabývat práv a brát na sebe povinnosti. Takže i osoba, jejíž způsobilost k právním úkonům je omezena, nemusí být osobou nepřičetnou nebo osobou se zmenšenou příčetností. Posuzování příčetnosti je pouze otázkou právní a zcela přísluší orgánům činným v trestním řízení.

Ze shora uvedené citace je patrné, že příčetnost pachatele je vyloučena tehdy, trpí-li duševní poruchou v době spáchání činu. Pokud trpí duševní poruchou před spácháním činu nebo po jeho spáchání, je trestně odpovědný. Příčetnost je ale nutné zkoumat i k povaze samotného trestného činu. Například slabomyslná osoba může být nepřičetná u některého trestného činu, kde je složitější skutková podstata. Ovšem

¹⁸ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In *Trestní předpisy*, Sagit, a. s., Ostrava-Hrabůvka, 2013. s. 18. ISBN: 978-80-7208-991-8.

¹⁹ DRAŠTÍK, A. FREMR, R. DURDÍK, T. RŮŽIČKA, M. SOTOLÁŘ, A. a kolektiv. *Trestní zákoník – komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015. s. 232. ISBN 978-80-7478-790-4.

na druhou stranu u jednodušších trestných činů může být normálně trestně odpovědná. Na jedné straně nějaký trestný čin proti životnímu prostředí (např. ust. § 293 trestního zákoníku – trestný čin poškození a ohrožení životního prostředí) a na druhé straně nějaký trestný čin proti životu a zdraví. V prvním případě zpravidla není potřeba se před takovými osobami chránit jejich izolací, ale v druhém případě to bude nezbytnost.²⁰

6.1 Zmenšená přičetnost

V zákoně je vedle nepřičetnosti hovořeno také o zmenšené přičetnosti. Tímto je myšlen stav, ve kterém byla v důsledku duševní poruchy podstatně snížena pachatelova schopnost rozpoznávací nebo ovládací. Zmenšená přičetnost je uvedena v ust. § 27 trestního zákoníku, které zní: „*Kdo pro duševní poruchu v době spáchání činu měl podstatně sníženou schopnost rozpoznat jeho protiprávnost nebo ovládat své jednání, je zmenšeně přičetný.*“²¹ Tento jev se vždy zkoumá ve vztahu ke konkrétnímu trestnému činu pachatele. Neobejde se bez znaleckého posudku z oboru psychiatrie (někdy se používá termín vyšetření duševního stavu obviněného). Je třeba si uvědomit, že pokud se u pachatele prokáže zmenšená přičetnost, tak je stále trestně odpovědný. Nicméně to pro něj znamená, že proti němu může být učiněn zvláštní postup. Například se může upustit od potrestání a uložit ochranného opatření. Nebo může být podle toho uložen mírnější trest či snížena délka trestu.²² Zmenšenou přičetnost si pachatel nesmí přivodit vlivem návykové látky.

²⁰ NOVOTNÝ, F. SOUČEK, J. a kolektiv. *Trestní právo hmotné*. 3. rozšířené vydání. Plzeň: Čeněk Aleš. 2010. s. 109. ISBN 978-80-7380-291-2.

²¹ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In *Trestní předpisy*, Sagit, a. s., Ostrava-Hrabůvka, 2013. s. 18. ISBN: 978-80-7208-991-8.

²² NOVOTNÝ, F. SOUČEK, J. a kolektiv. *Trestní právo hmotné*. 3. rozšířené vydání. Plzeň: Čeněk Aleš. 2010. s. 110. ISBN 978-80-7380-291-2.

6.2 Duševní poruchy

Duševní porucha je biologickým kritériem nepřičetnosti. Musí být v době činu a mít za následek nedostatek schopnosti rozpoznávací nebo ovládací. Pojem duševní poruchy je uveden ust. § 123 trestního zákoníku: „*Duševní poruchou se rozumí mimo duševní poruchy vyplývající z duševní nemoci i hluboká porucha vědomí, mentální retardace, těžká asociální porucha osobnosti nebo jiná těžká duševní nebo sexuální odchylka.*“²³ Mezi poruchy lze řadit poruchy vyvolané organickým poškozením mozku a jiné exogenní psychózy, schizofrenie a jiné endogenní psychózy, stavy alkoholového nebo drogového opojení a geneticky podmíněné nemoci (Downův syndrom) aj. Duševní poruchou může být i syndrom patologického hráčství.

V širším pojetí je duševní porucha označení pro některé psychické procesy projevující se v myšlení, prožívání a chování člověka, znesnadňující jeho fungování ve společnosti. Duševní porucha může být jak dlouhodobějšího rázu, tak i přechodného rázu.

Duševní poruchy lze rozdělit na:

- Duševní choroby – demence, schizofrenie, maniodepresivní psychóza.
- Chorobné duševní stavy – mentální retardace, některé případy hluchoněmosti.
- Krátkodobé duševní poruchy – horečnaté stavy.²⁴

6.3 Příbrání znalce

Pokud jsou u pachatele pochybnosti o jeho přičetnosti, bude nezbytné zkoumání duševního stavu obviněného. Institut příbrání znalce z oboru psychiatrie upravuje

²³ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In *Trestní předpisy*, Sagit, a. s., Ostrava-Hrabůvka, 2013. s. 40. ISBN: 978-80-7208-991-8.

²⁴ NOVOTNÝ, F. SOUČEK, J. a kolektiv. *Trestní právo hmotné*. 3. rozšířené vydání. Plzeň: Čeněk Aleš. 2010. s. 109. ISBN 978-80-7380-291-2.

ust. § 116 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní řád“). „*Je-li třeba vyšetřit duševní stav obviněného, přibere se k tomu vždy znalec z oboru psychiatrie.*“²⁵

Samotné přibrání znalce upravuje ust. § 105 odst. 1 trestního řádu. O tomto se sepíše formulář: Opatření o přibrání znalce podle zmíněného paragrafu s odkazem na ust. § 116 odst. 1 trestního řádu. Ve znaleckém zkoumání je třeba posoudit a zodpovědět otázky policejního orgánu. Většinou se bude jednat o otázky, zda obviněný v době spáchání skutku trpěl duševní poruchou, závislostí na návykových látkách nebo alkoholu či sexuální deviací. V případě kladného zjištění, zda to mělo vliv na jeho rozpoznávací a ovládací schopnosti. Dále, zda je pobyt obviněného na svobodě nebezpečný a zda je obviněný schopen účasti v trestním řízení.

6.4 Ukládání trestů pachateli se zmenšenou přičetností

Ukládání trestu pachateli se zmenšenou přičetností upravuje ust. § 40 trestního zákoníku: „*Jestliže pachatel spáchal trestný čin ve stavu zmenšené přičetnosti, který si, a to ani z nedbalosti, nepřivodil vlivem návykové látky, přihlédně soud k této okolnosti při stanovení druhu trestu a jeho výměry. Má-li soud za to, že by vzhledem k zdravotnímu stavu pachatele trestného činu ve stavu zmenšené přičetnosti bylo možno za současného uložení ochranného léčení dosáhnout možností jeho nápravy i trestem kratšího trvání, sníží trest odnětí svobody pod dolní hranici trestní sazby a uloží zároveň ochranné léčení.*“²⁶ Z pojmu je zřejmé, že pachatel se zmenšenou přičetností může dostat menší trest, než který mu hrozil ze zákona. Soud mu může určit trest, který bude pod dolní hranicí trestní sazby. To ale za předpokladu, že zároveň uloží ochranné léčení.

Od uložení trestu může soud i upustit, a to za určitých podmínek. Pouze mu obligatorně uloží ochranné léčení. Další podmínkou je, že si pachatel nepřivodil stav

²⁵ ČESKO. Zákon č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů. In *Trestní předpisy*, Sagit, a. s., Ostrava-Hrabůvka, 2013. s. 195. ISBN: 978-80-7208-991-8.

²⁶ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In *Trestní předpisy*, Sagit, a. s., Ostrava-Hrabůvka, 2013. s. 21. ISBN: 978-80-7208-991-8.

zmenšené přičetnosti, a to ani z nedbalosti, vlivem návykové látky. Poslední podmínkou je fakt, že soud dojde k závěru, že ochranné léčení zajistí nápravu lépe než trest.

Upuštění od potrestání za současného uložení ochranného léčení je uvedeno v ust. § 47 trestního zákoníku: „*Soud může upustit od potrestání i tehdy, jestliže pachatel spáchal trestný čin ve stavu zmenšené přičetnosti nebo ve stavu vyvolaném duševní poruchou, a soud má za to, že ochranné léčení, které zároveň ukládá, zajistí nápravu pachatele a ochranu společnosti lépe než trest. Tohoto ustanovení se nepoužije, jestliže si pachatel stav zmenšené přičetnosti nebo duševní poruchu přivodil, byť i z nedbalosti, vlivem návykové látky.*“²⁷

Ochranné léčení je zakotveno v ust. § 99 trestního zákoníku: „*Soud uloží ochranné léčení v případě uvedeném ust. § 40 odstavce 2 trestního zákoníku (ukládání trestu pachateli se zmenšenou přičetností) a ust. § 47 odstavce 1 trestního zákoníku (upuštění od potrestání), nebo jestliže pachatel činu jinak trestného není pro nepřičetnost trestně odpovědný a jeho pobyt je na svobodě nebezpečný.*“²⁸ Ochranné léčení lze ukládat pachatelům trestných činů nebo činů jinak trestných, jejichž pobyt na svobodě je nebezpečný, a kteří se svého činu dopustili ve stavu nepřičetnosti, zmenšené přičetnosti nebo ve stavu vyvolaném duševní poruchou. Účelem je terapeutické působení na tyto osoby s cílem zajištění patřičné ochrany společnosti a poskytnutím odborné lékařské péče příznivě ovlivňovat jejich další život.²⁹

Nejpřísnější druh ochranného opatření je zabezpečovací detence. Ochraňuje společnost před zvlášť nebezpečnými duševně nemocnými osobami, u nichž nelze splnit účel ochranného léčení. Tyto osoby jsou izolovány ve zvláštních detenčních ústavech. Během výkonu detence se na tyto osoby působí různými léčebnými, psychologickými, vzdělávacími, pedagogickými, rehabilitačními a činnostními programy tak, aby na základě jejich výsledků bylo dosaženo stavu, že je možno změnit zabezpečovací detenci na ochranné léčení. Může se pak dále změnit na léčení ambulantní a propuštění na svobodu.³⁰

²⁷ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In *Trestní předpisy*, Sagit, a. s., Ostrava-Hrabůvka, 2013. s. 23. ISBN: 978-80-7208-991-8.

²⁸ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In *Trestní předpisy*, Sagit, a. s., Ostrava-Hrabůvka, 2013. s. 36. ISBN: 978-80-7208-991-8.

²⁹ NOVOTNÝ, F. *Trestní zákoník 2010*, Praha: Eurounion Praha, s.r.o., 2010. s. 145. ISBN 978-80-7317-084-4.

³⁰ NOVOTNÝ, F. *Trestní zákoník 2010*, Praha: Eurounion Praha, s.r.o., 2010. s. 145. ISBN 978-80-7317-084-4.

Dle autorova názoru je izolace u zvlášť nebezpečných duševně nemocných osob zcela v pořádku. Je pravda, že u těchto izolací panují přísné bezpečnostní podmínky. Člověk může říct, že jsou to nemocní lidé a mají často přísnější podmínky než příčetní pachatelé odsouzení k trestu odnětí svobody. Ovšem je nutné si uvědomit, že tyto duševně nemocné osoby jsou mnohdy pro společnost nebezpečnější. Jejich napravení je mnohem složitější, kdy musí proběhnout mnoho léčebných programů. Hlavním úkolem zabezpečovací detence je zajištění ochrany společnosti před osobami – pachateli trestné činnosti, jejichž pobyt na svobodě je nebezpečný.

6.5 Setkání s nepřičetnou pachatelkou v praxi

Jednalo se o výjezd do rodinného domu, kde mělo docházet k fyzickému napadání rodičů ze strany dcery.

Když hlídka policie dorazila na místo události, tak si všimla na pozemku domu ženy ve věku čtyřicet let. Ta se upřeně dívala na jedno místo a při tomto v ruce držela plechový kbelík. Po chvíli se hlídce přihlásili rodiče ženy a uvedli, že dcera je vážně nemocná, kdy trpí schizofrenií. Kvůli uvedené nemoci má různé halucinace a vidí různé bludy. V současné chvíli museli volat o pomoc, neboť dcera je fyzicky napadala a oni jí v tom nedokázali zabránit. Po zjištění informací hlídka opatrně přistoupila k uvedené ženě. Ta stála u jezírka a z tohoto vylévala vodu. Se ženou nebylo možné vůbec navázat kontakt, neustále upřeně hleděla na jedno místo a nekomunikovala. Najednou se bez varování otočila a zaútočila na zakročující policisty. Jednoho policistu udeřila zmíněným kbelíkem a chtěla udeřit i druhého, který úder vykryl a ženu zpacifikoval. Žena kladla aktivní odpor, neustále se bránila a křičela, že jsou všichni „mimozemšťani.“ Žena musela být svedena na zem za pomoci hmatů a chvatů, tam držena do příjezdu rychlé záchranné služby. Až zklidňující injekce pomohla od jejího aktivního odporu a mohla být transportována do nemocnice. Následně lékař rozhodnul, že bude převezena do psychiatrické léčebny, kde byla několik týdnů hospitalizována.

Na místo události se dostavila služba kriminální policie a celou záležitost

prověřovala pro podezření ze spáchání trestného činu násilí proti úřední osobě podle ust. § 325 odstavce 1 písmena a) trestního zákoníku. Proti ženě bylo následně zahájeno trestní stíhání podle ust. § 160 odstavce 1 trestního řádu. Samozřejmostí byl znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie – vyšetření duševního stavu. V tom bylo uvedeno, že žena v době spáchání měla zcela vymizelou schopnost ovládat své chování, byla nepřičetná. Případ byl tedy odložen podle ust. § 159a odstavce 2 trestního řádu, neboť z důvodu nepřičetnosti nebyla za tento čin trestně odpovědná. V psychiatrické léčebně byla hospitalizována dva měsíce, následně byla propuštěna a vrátila se domů ke svým rodičům.

Je dobře, že v zákoně existuje pojem nepřičetnost. Nebylo by správné takové lidi trestat. Jsou nemocní a většinou si neuvědomují realitu. Těmto lidem je třeba pomáhat potřebnou léčbou. Na druhou stranu při setkání s nimi je nutné být vždy obezřetný. Jejich chování je nepředvídatelné. Přesně tak se odehrál popsáný případ. Zakročující policisté vůbec nečekali takovou reakci. Útok ženy byl rázný, agresivní a v době svého záchvatu vyvinula neskutečnou sílu. Tento případ nakonec dopadl dobře a nic vážnějšího se nestalo. Samozřejmě jsou i nepřičetní pachatelé mnohem závažnějších trestných činů. Pak je pochopitelné, že soud musí rozhodnout o jejich zabezpečovací detenci, neboť jsou nebezpeční pro společnost. Určitě záleží na znaleckém posudku z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, a na dalších okolnostech konkrétního případu. Zabezpečovací detence je důležitá pro ochranu společnosti, pokud nestačí uložení ochranného léčení.

7 Rozumová a mravní vyspělost

Tento obecný znak trestného činu se týká pouze mladistvých osob. Mladistvým je ten, kdo v době spáchání provinění dovršil patnáctý rok svého věku a nepřekročil osmnáctý rok svého věku. Vývoj každého jedince je jiný. Proto v ust. § 5 odstavce 1 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže se uvádí, že: „*Mladistvý, který v době spáchání činu nedosáhl takové rozumové a mravní vyspělosti, aby mohl rozpoznat jeho protiprávnost nebo ovládat své jednání, není za tento čin trestně odpovědný.*“³¹ Ovšem lze proti němu použít vedle ochranných opatření obdobné postupy jako u dětí mladších patnácti let.

7.1 Celková vyspělost pachatele (rozumový věk)

Dle trestního zákoníku je pachatel trestně odpovědný po dovršení patnáctého roku svého věku. Tím je myšlen tzv. věk matrikový (počítaný od data narození). Od něj je třeba odlišit věk mentální (rozumový), který v širším smyslu vyjadřuje celkovou vyspělost pachatele. Zahrnuje jeho biologickou, psychologickou, sociální a mravní úroveň, která podmiňuje pachatelovy rozpoznávací a určovací schopnosti.

U mladistvých pachatelů je jejich fyzický a zejména psychický vývoj ještě neukončen, proto je v zákoně tato odchylka na rozdíl od zletilých pachatelů. Jinými slovy jedinec musí nabýt takové míry zralosti, aby byl schopen rozpoznat nebezpečnost svého činu pro společnost a ovládat své jednání.³²

U mladistvého pachatele se k vyšetření jeho duševního stavu přibere znalec z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie se specializací na dětskou psychiatrii a znalec

³¹ ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů. In *Trestní předpisy*, Sagit, a. s., Ostrava-Hrabůvka, 2013. s. 344. ISBN: 978-80-7208-991-8.

³² KRATOCHVÍL, V. a kolektiv. *Kurs trestního práva, Trestní právo hmotné, Obecná část*, 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 191. ISBN 978-80-7400-042-3.

z oboru zdravotnictví nebo pedagogiky, odvětví psychologie, se specializací na dětskou psychologii.³³

7.2 Praxe s mladistvými pachateli

Vzhledem k autorově praxi na službě kriminální policie a vyšetřování se několikrát setkal s mladistvými pachateli, nebo s pachateli, kteří byli mladší patnácti let. Zpracovával mnoho spisů, kdy pachatelé nedosáhli ještě plnoletosti. K takovým pachatelům se muselo přistupovat jinak než k „dospělým“ pachatelům.

Mladiství pachatelé musí mít obhájce a to od okamžiku, kdy jsou proti nim prováděny úkony podle trestního řádu. Orgány činné v trestním řízení musí spolupracovat s Probační a mediační službou a s Orgány sociálně-právní ochrany dětí. Samozřejmostí je, že o všech úkonech musí vědět jejich zákonný zástupce. Zákonný zástupce má právo účastnit se úkonech. Samotné řízení musí probíhat šetrně, bez zbytečných průtahů. Je třeba přistupovat k trestnímu řízení proti mladistvým s přihlédnutím k věku, zdravotnímu stavu, rozumové a mravní vyspělosti tak, aby byl jejich další vývoj co nejméně ohrožen. Musí se chránit jejich soukromí a jejich osobní údaje.

Orgány činné v trestním řízení a stejně tak ostatní osoby, které se podílejí na úkonech v trestním řízení proti mladistvým, musí mít zvláštní průpravu pro zacházení s mládeží. Na takovou problematiku většinou bývá vyčleněno několik policistů, kteří prošli odborným školením a převážně se věnují problematice mladistvých. Dle názoru autora jsou policisté k této problematice velice dobře proškoleni a v drtivé většině se jedná o odborníky, kteří dělají svou práci velice dobře.

Ani jednou se v autorově praxi nestalo, aby znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie se specializací na dětskou psychiatrii a znalecký posudek z oboru zdravotnictví nebo pedagogiky, odvětví psychologie, se specializací

³³ ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů. In *Trestní předpisy*, Sagit, a. s., Ostrava-Hrabůvka, 2013. s. 356. ISBN: 978-80-7208-991-8.

na dětskou psychologii byl se závěrem, že mladistvý nebyl rozumově a mravně vyspělý, a tedy nebyl trestně odpovědný. Vždy byla ze strany státního zástupce podána obžaloba k soudu. V drtivé většině však soud upustil od uložení trestního opatření podle ust. § 11 nebo podle ust. § 12 zákona o soudnictví ve věcech mládeže.

Smyslem právního řádu v České republice není to, aby byli mladiství tvrdě potrestáni. Naše společnost by je měla vychovat tak, aby nepáchali žádné protiprávní jednání. Pokud se již dopustí kriminality, měli by dostat šanci, aby se polepšili, začlenili se do života a svou protiprávní činnost už neopakovali. Samotné trestní opatření nastupuje až v krajním případě, když ostatní opatření nepostačují. U mladistvých tato zásada platí mnohem více než u dospělých pachatelů. S tímto se autor plně ztotožňuje.

8 Statistický přehled

V rámci praktické části této práce byly zpracovány údaje o páchání trestné činnosti mladistvých pachatelů a pachatelů, kteří nedovršili patnáctého roku svého věku. Statistika byla zaměřena na území celé České republiky, za období let 2017, 2018 a 2019. Rovněž byly zpracovány přehledy o trestných činech, které byly odloženy z důvodu toho, že chyběl nějaký obecný znak trestného činu. Tyto přehledy byly zpracovány v rámci Policie České republiky, Územního odboru Kladno za roky 2018 a 2019. Uvedená statistika v rámci jednotlivých krajských ředitelství Policie České republiky není nijak sledována a nebylo možní potřebná data získat.

8.1 Přehled trestné činnosti nedospělých pachatelů

Data byla čerpána z Policejního prezidia České republiky, z odboru věcných gescí a statistik, dostupné pouze na intranetu Policie České republiky (interní statistiky). Na základě získaných údajů byly vytvořeny tabulky a grafy o přehledu spáchané trestné činnosti pachatelů, kteří nedovršili osmnáctého roku svého věku (pachatelé mladší patnácti let a mladiství pachatelé). V tabulkách jsou trestné činy typově rozděleny na obecnou kriminalitu, násilnou trestnou činnost, vraždy, mravnostní, majetkové trestné činnosti, vloupání, krádeže, ostatní majetková trestná činnost, ostatní trestná činnost, zbývající trestná činnost, hospodářská trestná činnost, vojenská trestná činnost a celková kriminalita. Přehled byl vytvořen pro jednotlivá krajská ředitelství Policie České republiky a to tři roky zpětně.

Ve zpracovaných přehledech jsou jednotlivé kraje označeny písmeny:

- „A“ – Praha
- „S“ – Středočeský kraj
- „C“ – Jihočeský kraj
- „P“ – Plzeňský kraj

- „K“ – Karlovarský kraj
- „U“ – Ústecký kraj
- „L“ – Liberecký kraj
- „H“ – Královéhradecký kraj
- „E“ – Pardubický kraj
- „J“ – kraj Vysočina
- „B“ – Jihomoravský kraj
- „Z“ – Zlínský kraj
- „M“ – Olomoucký kraj
- „T“ – Moravskoslezský kraj.

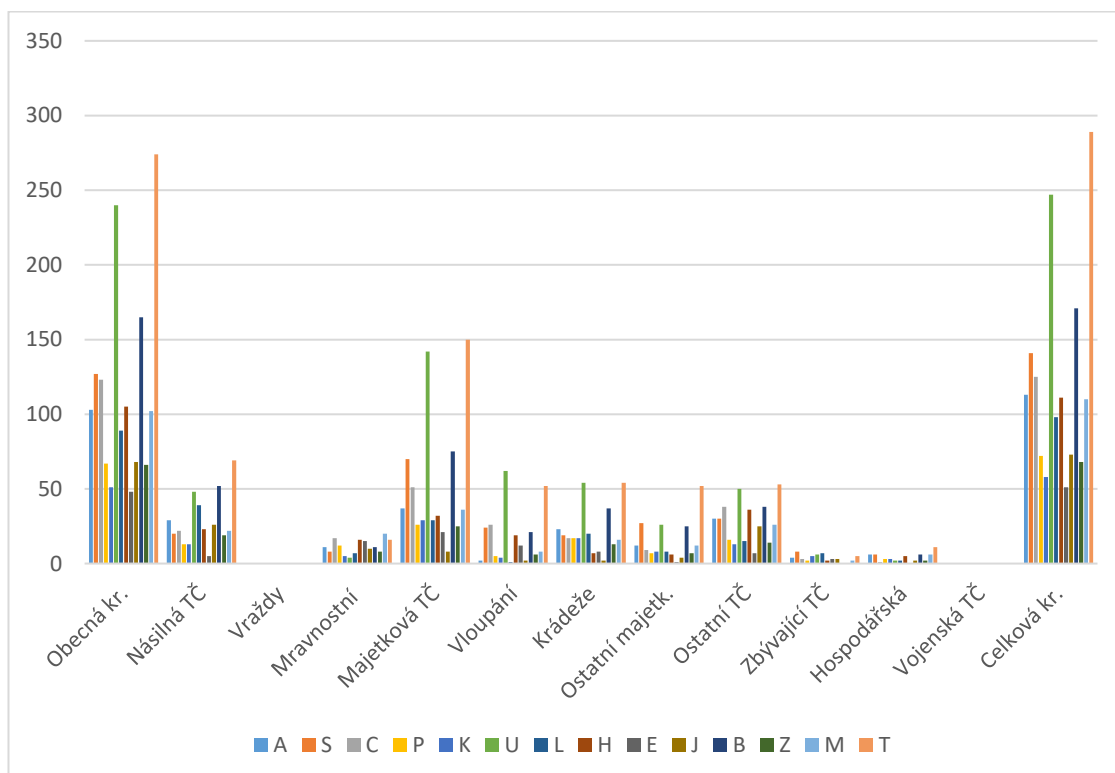
Ve všech přehledových tabulkách jsou pro lepší orientaci červenou barvou vyznačeny nejvyšší hodnoty. Zelenou barvou jsou označeny naopak nejnižší hodnoty. Každý jednotlivý řádek (druh určité trestné činnosti) je vyznačen zvlášť. Obecná kriminalita je veškerá trestná činnost, kromě zbývající trestné činnosti, hospodářské a vojenské trestné činnosti. Násilná trestná činnost obsahuje všechny trestné činy související s ublížením na zdraví, případně těžkým ublížením na zdraví. Mravnostní trestné činy jsou například znásilnění, loupež, vražda apod. Majetková trestná činnost obsahuje všechny krádeže (dále ještě rozděleny na vloupání). Ostatní majetková trestná činnost je poškození cizí věci, zpronevěra apod. Hospodářská trestná činnost jsou podvody apod. Svislé sloupce označují jednotlivé kraje.

Ke každé přehledové tabulce vždy náleží aktuální graf, který ukazuje přehled jednotlivých krajů ve vztahu k naznačeným typovým trestným činům. Jedná se o sloupcové grafy. Každý jednotlivý kraj je označen opět stejnými písmeny a má přiřazenou určitou barvu. Výška sloupce určuje míru páchaní trestné činnosti zmíněných pachatelů v každém jednotlivém kraji a tím se dají dobře mezi sebou porovnat.

Tabulka č. 2 – přehled trestné činnosti v rámci jednotlivých krajských ředitelství Policie České republiky, které spáchaly děti mladší patnácti let v roce 2017.³⁴

	A	S	C	P	K	U	L	H	E	J	B	Z	M	T
Obecná kr.	103	127	123	67	51	240	89	105	48	68	165	66	102	274
Násilná TČ	29	20	22	13	13	48	39	23	5	26	52	19	22	69
Vraždy	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mravnostní	11	8	17	12	5	4	7	16	15	10	11	8	20	16
Majetková TČ	37	70	51	26	29	142	29	32	21	8	75	25	36	150
Vloupání	2	24	26	5	4	62	1	19	12	2	21	6	8	52
Krádeže	23	19	17	17	17	54	20	7	8	2	37	13	16	54
Ostatní majetk	12	27	9	7	8	26	8	6	1	4	25	7	12	52
Ostatní TČ	30	30	38	16	13	50	15	36	7	25	38	14	26	53
Zbývající TČ	4	8	3	2	5	6	7	2	3	3	0	0	2	5
Hospodářská	6	6	1	3	3	2	2	5	0	2	6	2	6	11
Vojenská TČ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Celková kr.	113	141	125	72	58	247	98	111	51	73	171	68	110	289

Graf č. 1 - přehled trestné činnosti v rámci jednotlivých krajských ředitelství Policie České republiky, kterou spáchaly děti mladší patnácti let v roce 2017.³⁵

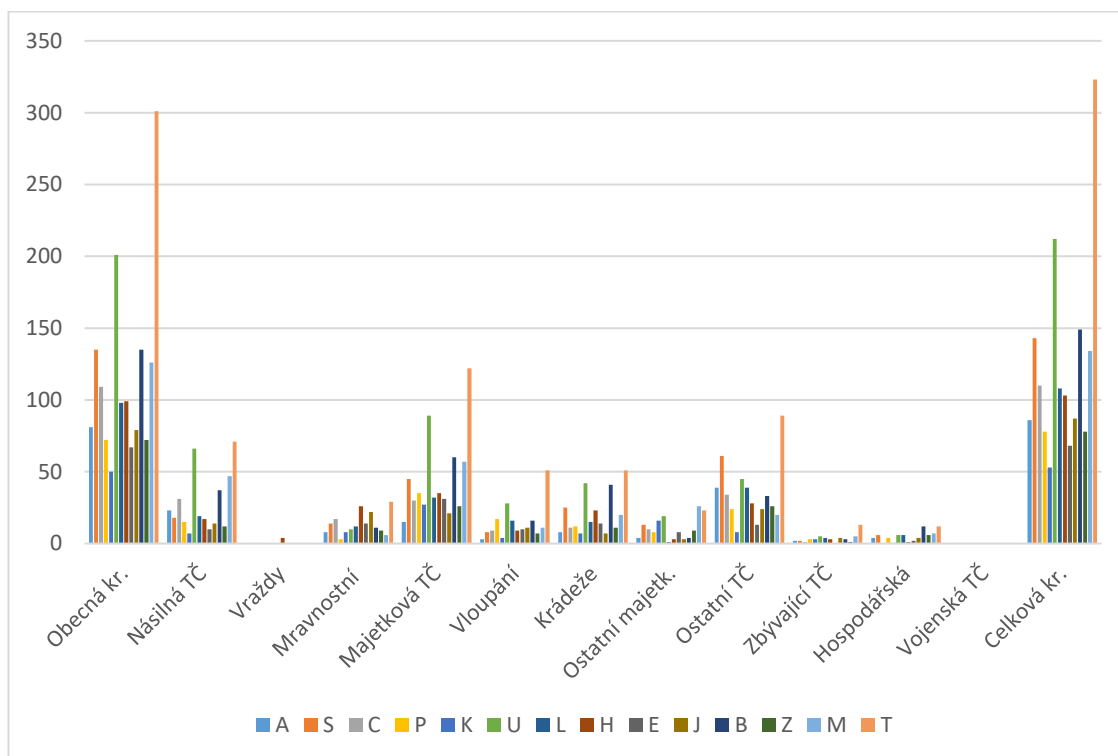
³⁴ Interní databáze Policie České republiky [Intranet]. Policejní prezidium: Odbor věcných gescí a statistik. Dostupné z WWW: <http://10.73.94.250/essk/sestavy/prehled_cr_kraje.php>.

³⁵ Interní databáze Policie České republiky [Intranet]. Policejní prezidium: Odbor věcných gescí a statistik. Dostupné z WWW: <http://10.73.94.250/essk/sestavy/prehled_cr_kraje.php>.

Tabulka č. 3 - přehled trestné činnosti v rámci jednotlivých krajských ředitelství Policie České republiky, kterou spáchaly děti mladší patnácti let v roce 2018.³⁶

	A	S	C	P	K	U	L	H	E	J	B	Z	M	T
Obecná kr.	81	135	109	72	50	201	98	99	67	79	135	72	126	301
Násilná TČ	23	18	31	15	7	66	19	17	10	14	37	12	47	71
Vraždy	0	0	0	0	0	0	0	4	0	0	0	0	0	0
Mravnostní	8	14	17	3	8	10	12	26	14	22	11	9	6	29
Majetková TČ	15	45	30	35	27	89	32	35	31	21	60	26	57	122
Vloupání	3	8	9	17	4	28	16	9	10	11	16	7	11	51
Krádeže	8	25	11	12	7	42	15	23	14	7	41	11	20	51
Ostatní majetk.	4	13	10	8	16	19	1	3	8	3	4	9	26	23
Ostatní TČ	39	61	34	24	8	45	39	28	13	24	33	26	20	89
Zbývající TČ	2	2	1	3	3	5	4	3	0	4	3	1	5	13
Hospodářská	4	6	0	4	0	6	6	1	2	4	12	6	7	12
Vojenská TČ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Celková kr.	86	143	110	78	53	212	108	103	68	87	149	78	134	323

Graf č. 2 - přehled trestné činnosti v rámci jednotlivých krajských ředitelství Policie České republiky, kterou spáchaly děti mladší patnácti let v roce 2018.³⁷

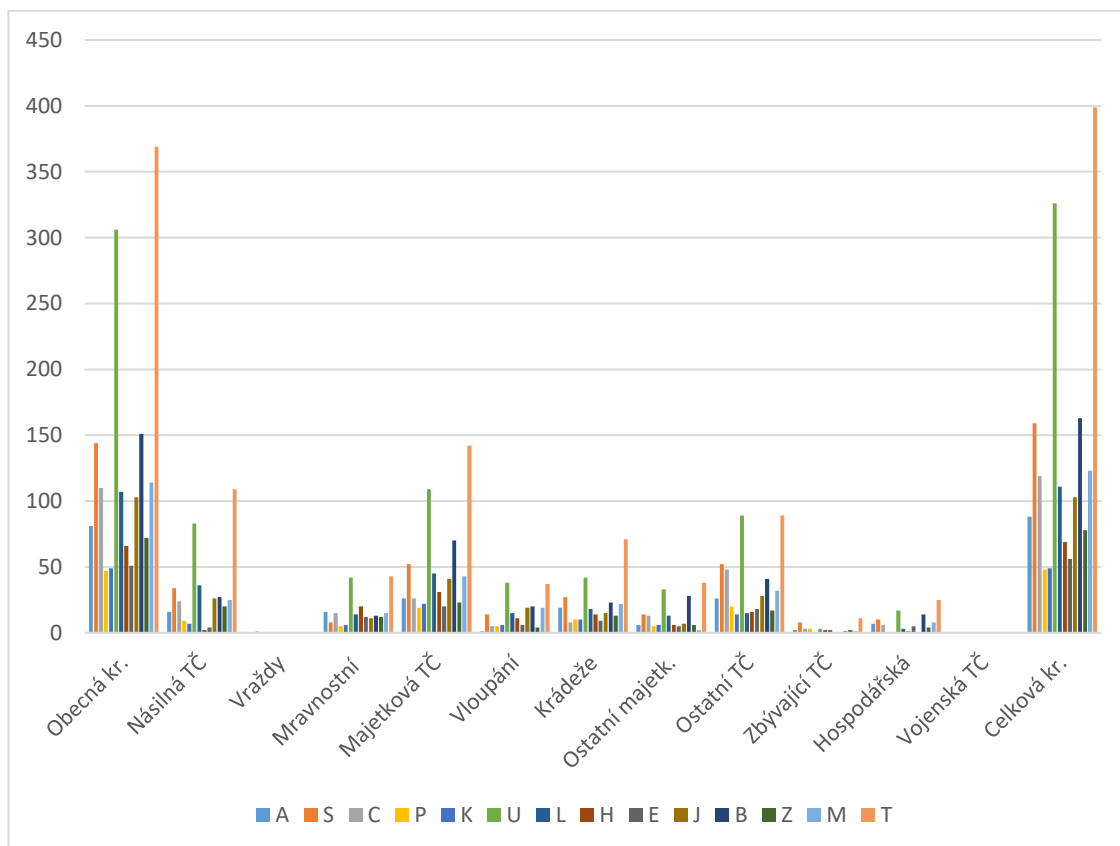
³⁶ Interní databáze Policie České republiky [Intranet]. Policejní prezidium: Odbor věcných gescí a statistik. Dostupné z WWW: <http://10.73.94.250/essk/sestavy/prehled_cr_kraje.php>.

³⁷ Interní databáze Policie České republiky [Intranet]. Policejní prezidium: Odbor věcných gescí a statistik. Dostupné z WWW: <http://10.73.94.250/essk/sestavy/prehled_cr_kraje.php>.

Tabulka č. 4 - přehled trestné činnosti v rámci jednotlivých krajských ředitelství Policie České republiky, kterou spáchaly děti mladší patnácti let v roce 2019.³⁸

	A	S	C	P	K	U	L	H	E	J	B	Z	M	T
Obecná kr.	81	144	110	47	49	306	107	66	51	103	151	72	114	369
Násilná TČ	16	34	24	9	7	83	36	2	4	26	27	20	25	109
Vraždy	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mravnostní	16	8	15	5	6	42	14	20	12	11	13	12	15	43
Majetková TČ	26	52	26	19	22	109	45	31	20	41	70	23	43	142
Vloupání	1	14	5	5	6	38	15	11	6	19	20	4	19	37
Krádeže	19	27	8	10	10	42	18	14	9	15	23	13	22	71
Ostatní majetk.	6	14	13	5	6	33	13	6	5	7	28	6	2	38
Ostatní TČ	26	52	48	20	14	89	15	16	18	28	41	17	32	89
Zbývající TČ	2	8	3	3	0	3	2	2	0	0	1	2	1	11
Hospodářská	7	10	6	0	0	17	3	1	5	0	14	4	8	25
Vojenská TČ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Celková kr.	88	159	119	48	49	326	111	69	56	103	163	78	123	399

Graf č. 3 - přehled trestné činnosti v rámci jednotlivých krajských ředitelství Policie České republiky, kterou spáchaly děti mladší patnácti let v roce 2019.³⁹

³⁸ Interní databáze Policie České republiky [Intranet]. Policejní prezidium: Odbor věcných gescí a statistik. Dostupné z WWW: <http://10.73.94.250/essk/sestavy/prehled_cr_kraje.php>.

³⁹ Interní databáze Policie České republiky [Intranet]. Policejní prezidium: Odbor věcných gescí a statistik. Dostupné z WWW: <http://10.73.94.250/essk/sestavy/prehled_cr_kraje.php>.

Byl proveden přehled trestné činnosti, které se dopustili pachatelé, kteří v době spáchání trestného činu nedovršili patnáctý rok svého věku. Jedná se o skutky, které byly těmto pachatelům policejním orgánem prokázány. Vzhledem k jejich věku byly tyto trestné činy (činy jinak trestné) odloženy, neboť tito pachatelé nejsou trestně odpovědní. Statistiky jsou rozděleny vždy za celý rok. Stejný pachatel se může v tabulce objevit vícekrát, jelikož může spáchat jedním skutkem několik různorodých trestných činů, nebo může opakovat trestnou činnost. V takových případech se každý trestný čin započítává zvlášť (v tabulkách se jeví jako další pachatel). Stejně tak může trestný čin spáchat několik pachatelů společným jednáním (spolupachatelství – uvedeno v ust. § 23 trestního zákoníku: „*Byl-li trestný čin spáchán úmyslným společným jednáním dvou nebo více osob, odpovídá každá z nich, jako by trestný čin spáchala sama.*“).⁴⁰ V takovém případě se spáchaný trestný čin počítá dle počtu pachatelů.

V roce 2017 byla nejvyšší kriminalita v Moravskoslezském kraji, kdy celkový počet trestných činů byl 289. V tomto kraji byl největší počet obecné kriminality, dále násilné, majetkové (včetně krádeží a ostatní majetkové trestné činnosti), ostatní i hospodářské trestné činnosti. Nejnižší kriminalita byla v Pardubickém kraji. V tomto kraji došlo pouze k 51 trestným činům, kdy tento kraj nejlépe dopadl v obecné kriminalitě, násilné, ostatní majetkové, ostatní a hospodářské trestné činnosti. V Ústeckém kraji byl velký počet majetkové trestné činnosti, dokonce nejvíce vloupání a krádeží (stejně jako v Moravskoslezském kraji).

V roce 2018 opět v Moravskoslezském kraji byla největší kriminalita v počtu 323 trestných činů. V tomto kraji byl největší počet ve všech sledovaných trestných činech kromě vojenské trestné činnosti (ve všech krajích byl nulový počet) a vražd. Celkově nejméně trestné činnosti bylo v Karlovarském kraji a to 53 trestných činů. V Královéhradeckém kraji došlo k 4 vraždám. V Pražském kraji došlo pouze k 15 majetkovým trestným činům a tento kraj dopadl nejlépe.

V roce 2019 byla největší kriminalita stejně v Moravskoslezském kraji, kdy celkový počet trestných činů byl 399. Pouze u vloupání a u vražd nebyl v tomto kraji nejvyšší počet. Nejlépe dopadl Plzeňský kraj, kdy celkový počet trestných činů byl 48.

⁴⁰ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In *Trestní předpisy*, Sagit, a. s., Ostrava-Hrabůvka, 2013. s. 21. ISBN: 978-80-7208-991-8.

V Pražském kraji došlo pouze k jednomu vloupání. Oproti tomu nejvíce vloupání bylo v Ústeckém kraji a to v počtu 38.

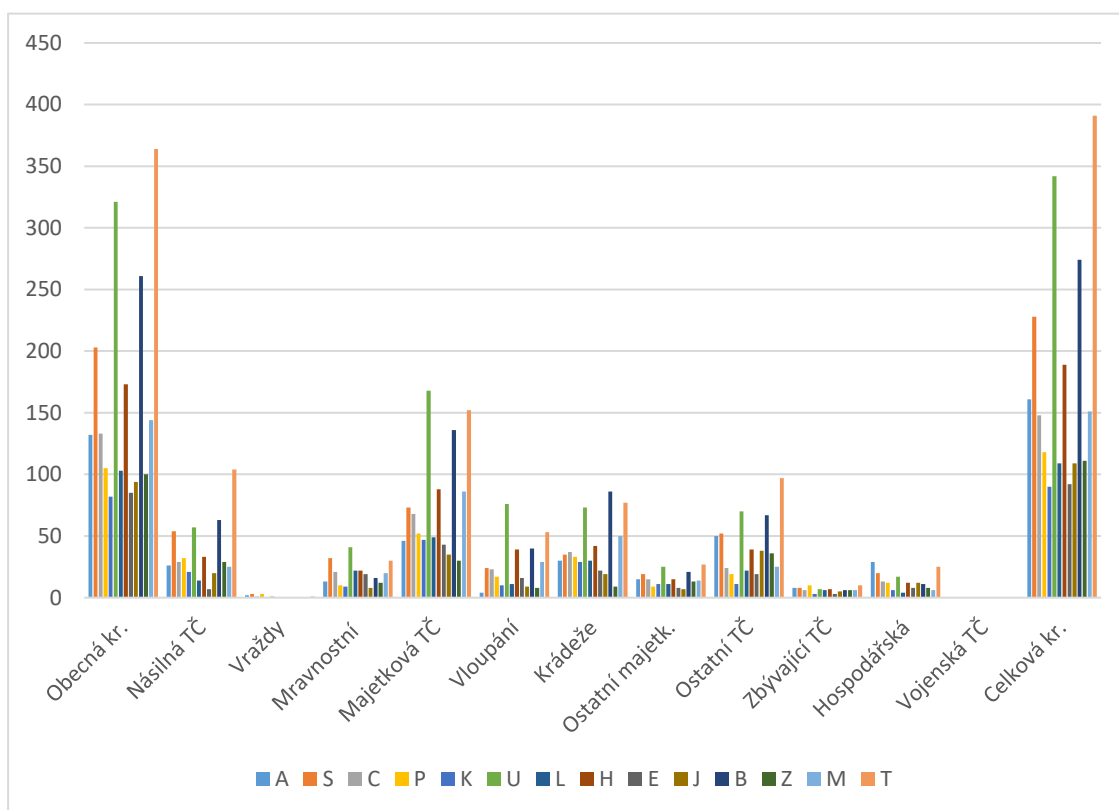
V porovnání za všechny tři roky byla největší kriminalita jednoznačně v Moravskoslezském kraji. V tomto kraji byla největší kriminalita téměř ve všech odvětvích trestné činnosti. Poměrně velká trestná činnost byla i v Ústeckém kraji. Naopak nejnižší kriminalita byla v Pardubickém kraji, v Karlovarském kraji a Plzeňském kraji. Poměrně nízká majetková kriminalita byla v Plzeňském kraji, Karlovarském kraji, Pardubickém kraji, Jihočeském kraji, Zlínském kraji, dokonce i v Praze. Násilné trestné činnosti bylo nejméně v Plzeňském kraji, Karlovarském kraji, Pardubickém kraji. Nízká násilná kriminalita byla ve Zlínském kraji a Královéhradeckém kraji. Královéhradecký kraj má jedno nelichotivé „prvenství“ a to 4 vraždy.

Z provedeného sběru dat a následnou komparací bylo zjištěno, že pachatelé mladší patnácti let páchají téměř veškerou trestnou činnost. Převažuje majetková trestná činnost, poměrně vysoký je počet násilné trestné činnosti (nejvíce Ústecký kraj). Celkový počet kriminality těchto pachatelů je překvapivě vysoký, jeho počet však neroste.

Tabulka č. 5 - přehled trestné činnosti v rámci jednotlivých krajských ředitelství Policie České republiky, kterou spáchali mladiství pachatelé v roce 2017.⁴¹

	A	S	C	P	K	U	L	H	E	J	B	Z	M	T
Obecná kr.	132	203	133	105	82	321	103	173	85	94	261	100	144	364
Násilná TČ	26	54	29	32	21	57	14	33	7	20	63	29	25	104
Vraždy	2	3	1	3	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1
Mravnostní	13	32	21	10	9	41	22	22	19	8	16	12	20	30
Majetková TČ	46	73	68	52	47	168	49	88	43	35	136	30	86	152
Vloupání	4	24	23	17	10	76	11	39	16	9	40	8	29	53
Krádeže	30	35	37	33	29	73	30	42	22	19	86	9	50	77
Ostatní majetk.	15	19	15	9	11	25	11	15	8	7	21	13	14	27
Ostatní TČ	50	52	24	19	11	70	22	39	19	38	67	36	25	97
Zbývající TČ	8	8	6	10	3	7	6	7	3	5	6	6	6	10
Hospodářská	29	20	13	12	6	17	4	12	8	12	11	8	6	25
Vojenská TČ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Celková kr.	161	228	148	118	90	342	109	189	92	109	274	111	151	391

Graf č. 4 - přehled trestné činnosti v rámci jednotlivých krajských ředitelství Policie České republiky, kterou spáchali mladiství pachatelé v roce 2017.⁴²

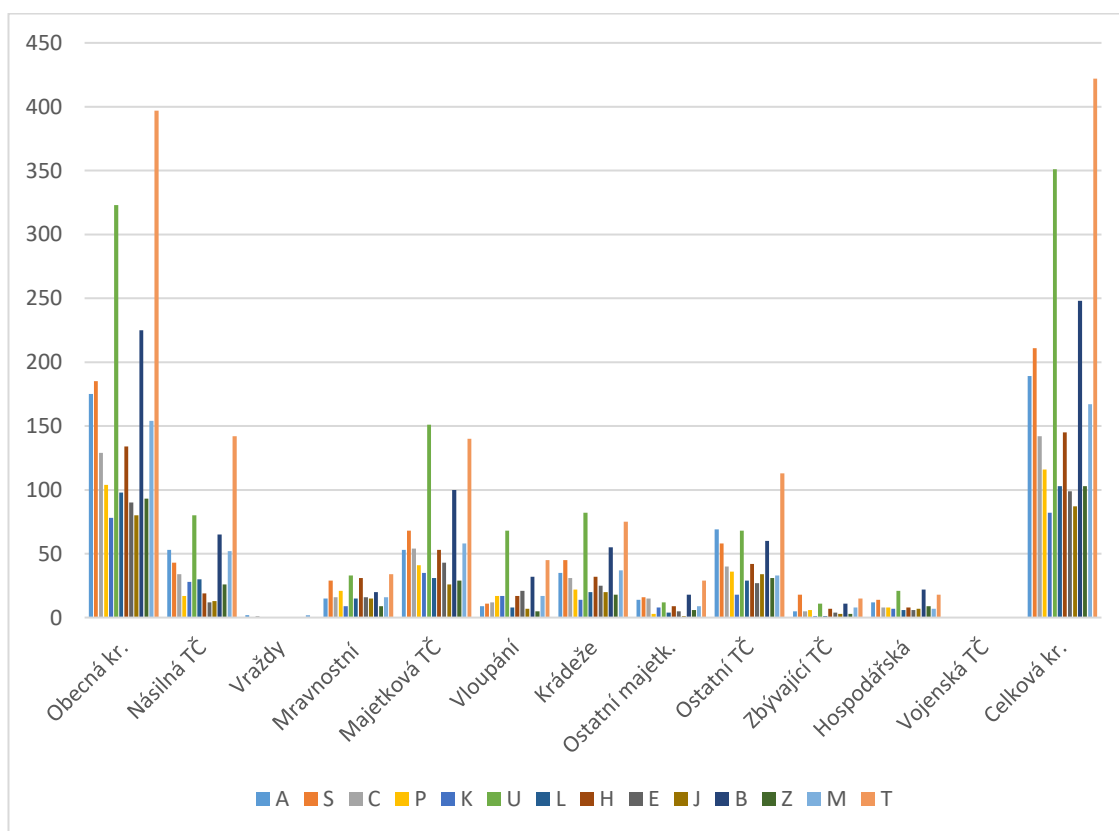
⁴¹ Interní databáze Policie České republiky [Intranet]. Policejní prezidium: Odbor věcných gescí a statistik. Dostupné z WWW: <http://10.73.94.250/essk/sestavy/prehled_cr_kraje.php>.

⁴² Interní databáze Policie České republiky [Intranet]. Policejní prezidium: Odbor věcných gescí a statistik. Dostupné z WWW: <http://10.73.94.250/essk/sestavy/prehled_cr_kraje.php>.

Tabulka č. 6 - přehled trestné činnosti v rámci jednotlivých krajských ředitelství Policie České republiky, kterou spáchali mladiství pachatelé v roce 2018.⁴³

	A	S	C	P	K	U	L	H	E	J	B	Z	M	T
Obecná kr.	175	185	129	104	78	323	98	134	90	80	225	93	154	397
Násilná TČ	53	43	34	17	28	80	30	19	12	13	65	26	52	142
Vraždy	2	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0
Mravnostní	15	29	16	21	9	33	15	31	16	15	20	9	16	34
Majetková TČ	53	68	54	41	35	151	31	53	43	26	100	29	58	140
Vloupání	9	11	12	17	17	68	8	17	21	7	32	5	17	45
Krádeže	35	45	31	22	14	82	20	32	25	20	55	18	37	75
Ostatní majetk.	14	16	15	3	8	12	4	9	5	1	18	6	9	29
Ostatní TČ	69	58	40	36	18	68	29	42	27	34	60	31	33	113
Zbývající TČ	5	18	5	6	1	11	1	7	4	3	11	3	8	15
Hospodářská	12	14	8	8	7	21	6	8	6	7	22	9	7	18
Vojenská TČ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Celková kr.	189	211	142	116	82	351	103	145	99	87	248	103	167	422

Graf č. 5 - přehled trestné činnosti v rámci jednotlivých krajských ředitelství Policie České republiky, kterou spáchali mladiství pachatelé v roce 2018.⁴⁴

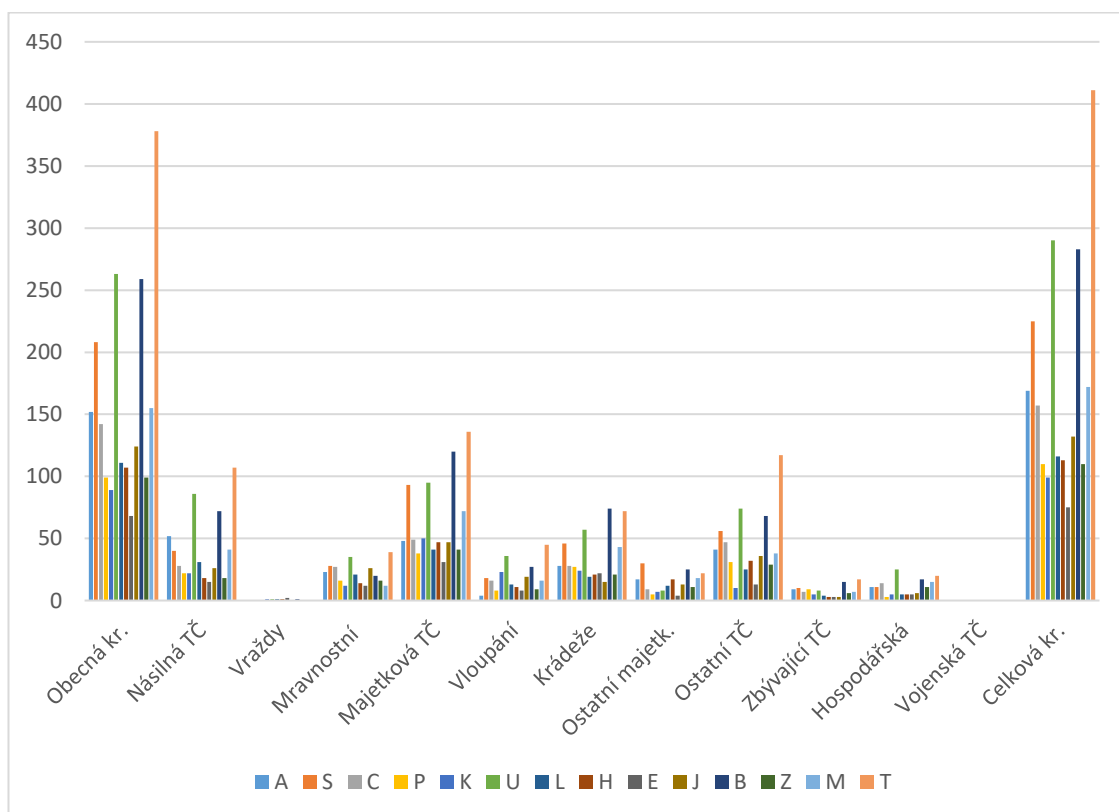
⁴³ Interní databáze Policie České republiky [Intranet]. Policejní prezidium: Odbor věcných gescí a statistik. Dostupné z WWW: <http://10.73.94.250/essk/sestavy/prehled_cr_kraje.php>.

⁴⁴ Interní databáze Policie České republiky [Intranet]. Policejní prezidium: Odbor věcných gescí a statistik. Dostupné z WWW: <http://10.73.94.250/essk/sestavy/prehled_cr_kraje.php>.

Tabulka č. 7 - přehled trestné činnosti v rámci jednotlivých krajských ředitelství Policie České republiky, kterou spáchali mladiství pachatelé v roce 2019.⁴⁵

	A	S	C	P	K	U	L	H	E	J	B	Z	M	T
Obecná kr.	152	208	142	99	89	263	111	107	68	124	259	99	155	378
Násilná TČ	52	40	28	22	22	86	31	18	15	26	72	18	41	107
Vraždy	0	0	0	0	1	1	1	1	2	0	1	0	0	0
Mravnostní	23	28	27	16	12	35	21	14	12	26	20	16	12	39
Majetková TČ	48	93	49	38	50	95	41	47	31	47	120	41	72	136
Vloupání	4	18	16	8	23	36	13	11	8	19	27	9	16	45
Krádeže	28	46	28	27	24	57	19	21	22	15	74	21	43	72
Ostatní majetk.	17	30	9	5	7	8	12	17	4	13	25	11	18	22
Ostatní TČ	41	56	47	31	10	74	25	32	13	36	68	29	38	117
Zbývající TČ	9	10	7	9	5	8	4	3	3	3	15	6	7	17
Hospodářská	11	11	14	3	5	25	5	5	5	6	17	11	15	20
Vojenská TČ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Celková kr.	169	225	157	110	99	290	116	113	75	132	283	110	172	411

Graf č. 6 - přehled trestné činnosti v rámci jednotlivých krajských ředitelství Policie České republiky, kterou spáchali mladiství pachatelé v roce 2019.⁴⁶

⁴⁵ Interní databáze Policie České republiky [Intranet]. Policejní prezidium: Odbor věcných gescí a statistik. Dostupné z WWW: <http://10.73.94.250/essk/sestavu/prehled_cr_kraje.php>.

⁴⁶ Interní databáze Policie České republiky [Intranet]. Policejní prezidium: Odbor věcných gescí a statistik. Dostupné z WWW: <http://10.73.94.250/essk/sestavu/prehled_cr_kraje.php>.

V tomto přehledu byl zpracován počet spáchaných trestných činů, kterých se dopustili mladiství pachatelé (dovršili patnáctý rok svého věku, ale ještě nedovršili osmnáctý rok svého věku) a to opět za roky 2017, 2018 a 2019. Jedná se o skutky, kdy proti těmto pachatelům bylo zahájeno trestní stíhání podle ust. § 160 odstavce 1 trestního řádu. Tabulky a k nim náležející grafy byly zpracovány za stejných pravidel jako u přehledu trestné činnosti pachatelů mladších patnácti let.

V roce 2017 byla největší celková kriminalita v Moravskoslezském kraji, kdy celkový počet spáchaných trestných činů byl 391. Tento kraj měl největší počet obecné kriminality, násilné, ostatní majetkové, ostatní a zbývající trestné činnosti. Velká kriminalita byla i v Ústeckém kraji. V tomto kraji byla největší mravnostní a majetková trestná činnost. V Praze byl největší počet hospodářské trestné činnosti. V celkové kriminalitě byl nejmenší počet trestných činů v Karlovarském kraji a to 90. Malá kriminalita byla i ve Zlínském kraji, který měl například nejmenší počet majetkové trestné činnosti. Ve Středočeském kraji a v Plzeňském kraji došlo ke 3 vraždám.

V roce 2018 byl největší počet trestných činů opět v Moravskoslezském kraji a to ve výši 422. Byl zde největší počet násilné trestné činnosti, mravnostní trestné činnosti a ostatních trestných činů. Největší počet majetkových trestných činů, včetně vloupání a krádeže byl v Ústeckém kraji. Nejméně spáchaných trestných činů bylo opět v Karlovarském kraji, pouze 82. Bylo zde nejméně obecné kriminality, mravnostní trestné činnosti, krádeží, ostatních trestných činů. Nejméně majetkové trestné činnosti bylo v Jihočeském kraji. Násilné trestné činnosti bylo v Pardubickém kraji. V Olomouckém kraji a v Praze došlo ke dvěma vraždám.

V roce 2019 měl největší počet trestných činů opět Moravskoslezský kraj, bylo jich 411. Byl zde největší počet násilné trestné činnosti, mravnostní trestné činnosti, majetkové trestné činnosti i ostatní trestné činnosti. Nejlépe byl na tom Pardubický kraj, který měl nejnižší celkovou kriminalitu v počtu 75 spáchaných trestných činů. Měl nejmenší majetkové trestné činnosti, nejméně násilné i mravnostní trestné činnosti. Na druhou stranu se v Pardubickém kraji staly 2 vraždy. V Praze došlo pouze ke 4 vloupání.

Celkově lze konstatovat, že největší kriminalita byla v Moravskoslezském kraji. V tomto kraji je i velký počet násilné trestné činnosti, v porovnání s ostatním kraji je vždy minimálně dvakrát vyšší a více. Vysoká kriminalita byla i v Ústeckém kraji, zejména

majetková trestná činnost (v roce 2018 a 2019 nejvyšší). Naopak nejmenší kriminalita byla zjištěna v Karlovarském kraji a Pardubickém kraji.

Trestná činnost nedospělých pachatelů nestoupá. V některých krajích stoupla jen nepatrně. Ale i tak není počet spáchané trestné činnosti malý. V největší míře je zastoupená majetková trestná činnost. S ohledem na věk je i vysoký počet násilné trestné činnosti. Výjimečně i vraždy.

Na páchání trestné činnosti těchto pachatelů má vliv určitě několik faktorů. V první řadě se bude jednat o prostředí, ve kterém dítě vyrůstá, čili rodina. Určitě má význam, zda je dítě z úplné rodiny, nebo vyrůstá například pouze s matkou. Je důležité, jak je dítě vychováno (pokud je např. otec „kriminálník,“ tak je velká pravděpodobnost, že i dítě bude jednou páchat trestnou činností). Důležité je i finanční stránka a celkové zázemí v jakém dítě vyrůstá. Další roli hraje škola. Zde je důležité, jakým způsobem jsou děti ve škole vychovávány ze strany pedagogů, jak se k dětem přistupuje a celkově jakým způsobem se děti učí. Podstatnou roli hraje i to, v jakém kolektivu se nacházejí. To znamená, jaké mají kamarády. V tomhle věku vždy budu tíhnout k nějakému svému idolu, což může být třeba nějaký starší kamarád. Nemalou roli hraje i místo bydliště, kde dítě vyrůstá a dalších mnoho faktorů. Problémem jsou i drogy a alkohol.

Dle autorova názoru je nejdůležitějším bodem ke snížení trestné činnosti těchto pachatelů jejich výchova. Ta začíná především v rodině. V dnešní době je trendem benevolentní výchova. Jak mnoho „moderních“ rodičů říká, že jejich dítě je osobnost a může mít své názory a je na místě se jim přizpůsobit, případně je respektovat. Jenže ono je lepší dítě už od malička učit, že v životě se musíme řídit pravidly. Když člověk něco poruší (dítě neposlechne), tak musí přijít trest. Trestem není myšleno, že dítě musí být trestáno fyzicky. Trestem může být zákaz hraní her na počítači, zákaz mobilu, nebo například jen pokárání. Nejdůležitější je určitě důslednost. Samozřejmostí je i to, že rodiče by měli být pro své děti vzorem. Takže rodiče musí také dodržovat pravidla a ukazovat dětem tu správnou cestu. Je potřeba se o své děti zajímat a to hlavně v pubertálním věku. To znamená, s kým se děti stýkají, kde tráví svůj volný čas. Na výchově se podílí samozřejmě i škola. V dnešní době je však problém s tím, že děti si na své učitele „dovolí“ mnohem více než před několika lety. Učitelé nemají zastání a v dnešní době se v podstatě věří dětem a ne dospělým učitelům. Určitě by pomohlo, kdyby se učitelům zvýšily pravomoci, kdyby učitelé měli zastání u svých nadřízených. Děti pak nemají k učitelům žádnou úctu a celkově neuznávají autority.

Dalším důležitým bodem je zvýšit pravomoci orgánům sociálně-právní ochrany dětí (dále jen „OSPOD“). Zvýšit jejich počet a tím zvýšit jejich styk s dětmi. V současné době se jejich styk s dětmi a jejich rodinami uskuteční až po tom, co je dítě „problémové,“ neboť chodí za školu, páchá trestnou činnost apod. Tam už je náprava mnohem těžší.

V této oblasti je velice důležitá i prevence. Je dobré s dětmi o páchání trestné činnosti mluvit. Vysvětlit jim (vzhledem k jejich věku) jaké trestné činy existují, jak je jejich páchání nebezpečné a hlavně, že je to zakázané. Případně upozornit jaké tresty při páchání trestné činnosti hrozí. Dále jim vysvětlit, jak se mají bránit, když se stanou obětí trestného činu. Nebo poradit, co dělat, když jsou svědkem takové události. K tomu nám poslouží určitě besedy na školách, ať už ze strany pracovníků OSPOD, policistů, ale i samotných učitelů. Může se využít i vzdělávacích programů v médiích nebo v tisku.

S prevencí úzce souvisí i snadný přístup dětí k návykovým látkám. Tím je myšlen alkohol a drogy. V dnešní době nemají děti žádný problém si opatřit jakoukoliv návykovou látku. Bohužel v současnosti má zkušenost s návykovými látkami většina dětí už na základní škole. Nejedná se pouze o alkohol, ale například i o marihuanu. Jejich asi největším a možná i jediným problémem je sehnat na to finance, což právě mnohdy vede k páchání majetkové trestné činnosti, v horším případě i k násilné trestné činnosti. Z těchto důvodů je na místě tvrdě postihnout zletilé pachatele, kteří dětem návykovou látku opatří nebo poskytnou, včetně těch kteří dětem užívání návykových látek nepřekazí, tolerují apod.

Velkou roli hraje také „násilí kolem nás všech.“ Dneska děti žijí v elektronickém světě. Každé dítě má svůj počítač, tablet nebo aspoň mobilní telefon a hlavně přístup k internetu. Problém dnešní doby je, že děti už nebaví například sport, ale vzhlíží k „internetovým umělcům“ a pravidelně sledují jejich videa. Jenže na internetu se dá najít opravdu všechno, včetně násilí a dalších negativních stránek. Děti pak sami pro jakousi sledovanost udělají téměř vše a natáčejí například násilí mezi sebou. V dnešní době není výjimkou, že děti mladší patnácti let někoho zbijí, celé si to natočí a ještě se tím „pochlubí“ ostatním.

8.2 Přehled odložených trestných činů z důvodu chybějícího obecného znaku

V tomto statistickém přehledu byly zpracovány údaje o odložených trestných činech z důvodu některého chybějícího obecného znaku za roky 2018 a 2019. Statistika mohla být zpracována pouze v rámci Policie České republiky, Středočeský kraj, Územní odbor Kladno (současné služební zařazení autora). Zde má autor přístup ke všem trestným spisům a mohl potřebná data samostatně vyhledat. V rámci ostatních Krajských ředitelství Policie České republiky nebylo možné uvedená data získat. V rámci Policie České republiky se tato statistika nesleduje.

Nejprve autor vyhledal trestné činy, které byly odloženy podle ust. § 159a odstavce 2 trestního řádu s odkazem na ust. § 11 odstavce 1 písmena d) trestního řádu. To znamená, že se jedná o trestné činy, kdy nebylo možné zahájit trestní stíhání osoby podle ust. § 160 odstavce 1 trestního řádu, neboť osoba ještě nebyla vzhledem ke svému věku trestně odpovědná. Jednoduše řečeno se jedná o skutky, které byly prokázány osobám mladším patnácti let a musely být odloženy.

Rok 2018:

- čtyřikrát trestný čin „Poškození cizí věci,“
- desetkrát trestný čin „Krádež,“
- jedenkrát trestný čin „Loupež,“
- třikrát trestný čin „Šíření toxikomanie,“
- jedenkrát trestný čin „Nebezpečné vyhrožování,“
- pětkrát trestný čin „Výtržnictví,“
- jedenkrát trestný čin „Ublížení na zdraví,“
- jedenkrát trestný čin „Porušování domovní svobody,“
- jedenkrát trestný čin „Zatajení věci,“
- jedenkrát trestný čin „Neoprávněný přístup k počítačovému systému a nosiči informací,“
- jedenkrát trestný čin „Podání alkoholu dítěti.“

Rok 2019:

- osmkrát trestný čin „Poškození cizí věci,“

- pětkrát trestný čin „Krádež,“
- třikrát trestný čin „Ublížení na zdraví,“
- jedenkrát trestný čin „Vydírání,“
- jedenkrát trestný čin „Porušení domovní svobody,“
- jedenkrát trestný čin „Podání alkoholu dítěti,“
- dvakrát trestný čin „Loupež,“
- jedenkrát trestný čin „Výtržnictví,“
- dvakrát trestný čin „Nebezpečné vyhrožování,“
- jedenkrát trestný čin „Křivé obvinění.“

V roce 2018 se pachatelé mladší patnácti let dopustili 29 trestných činů (činů jinak trestných) na území okresu Kladno. Nejvíce byla zastoupená majetková trestná činnost, zejména krádeže v počtu 10. Dále velké zastoupení měl i trestný čin výtržnictví a to v počtu 5. Dokonce došlo i k závažným trestným činům a to: šíření toxikomanie nebo loupež. V roce 2019 došlo k 25 trestným činům. I v tomto roce se nejčastěji jednalo o majetkovou trestnou činnost, nejčastěji zastoupenou trestným činem poškození cizí věci. Stejně tak došlo i k několika závažným trestným činům jako loupež nebo vydírání.

Trestná činnost pachatelů mladších patnácti let v dosahu Územního odboru Kladno je poměrně vysoká. Za poslední dva roky se jedná 54 případů. Trestná činnost je bohužel docela různorodá a nejsou výjimkou ani závažné trestné činy, násilné trestné činy.

Dalším bodem bylo vyhledání trestných činů, kdy se jednalo o pachatele starší patnácti let (včetně dospělých pachatelů), proti kterým byl nejprve zahájeno trestní stíhání podle ust. § 160 odstavce 1 trestního řádu, ale po znaleckém zkoumání muselo být trestní stíhání podle ust. § 172 odstavce 1 písmena e) trestního řádu zastaveno. Jednalo se o nepřičetné pachatele.

Rok 2018:

- jedenkrát trestný čin „Šíření toxikomanie,“
- jedenkrát trestný čin „Obecné ohrožení,“
- jedenkrát trestný čin „Výživa,“
- jedenkrát trestný čin „Krádež,“
- jedenkrát trestný čin „Týrání osoby žijící ve společném obydlí.“

Rok 2019:

- jedenkrát trestný čin „Krádež,“
- Jedenkrát trestný čin „Vražda.“

Tímto šetřením bylo zjištěno, že nepříčetných pachatelů nebylo na území okresu Kladno mnoho. V roce 2018 pouze 5 případů a v roce 2019 dokonce jen 2 případy. Nepříjemné bylo zjištění, že se většinou jednalo o závažné trestné činy např. obecné ohrožení, týrání osoby žijící ve společném obydlí nebo dokonce vražda.

Posledním z této problematiky bylo vyhledat trestné činy (provinění), kterých se dopustili mladiství pachatelé, ale z důvodu jejich mravní a rozumové vyspělosti nebyli za své jednání trestně odpovědní. V roce 2018 ani v roce 2019 nebyl dohledán ani jeden trestný čin, který by byl takto ukončen. Mladistvých pachatelů nebylo málo, ale u každého jejich vyšetření duševního stavu znalcem z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie se specializací na dětskou psychiatrii a znalcem z oboru zdravotnictví nebo pedagogiky, odvětví psychologie, se specializací na dětskou psychologii byl vysloven závěr, že jsou dostatečně mravně a rozumově natolik vyspělí, aby mohli zodpovídat za své protiprávní jednání.

9 Závěr

Obecné znaky jsou pro všechny trestné činy společné. Nemají tedy rozlišovací schopnost. Jsou důležité pro určení trestní odpovědnosti pachatele. Pokud některý obecný znak chybí (zákonem stanovený věk, přičetnost, u mladistvých pachatelů rozumová a mravní vyspělost a protiprávnost), nemůže být naplněna skutková podstata trestného činu.

Jeden z hlavních cílů bylo získat přehledné statistiky o spáchané trestné činnosti pachatelů mladších patnácti let a mladistvých pachatelů za roky 2017, 2018 a 2019. Získané poznatky pak porovnat v rámci jednotlivých Krajských ředitelství Policie České republiky a navrhnout opatření ke snížení trestné činnosti těchto pachatelů. Metodou komparace bylo zjištěno, že největší počet spáchané trestné činnosti byl v Moravskoslezském kraji. Vysoká čísla spáchané trestné činnosti byla i v Ústeckém kraji, zde docházelo zejména k páchání majetkové trestné činnosti. Naopak v Pardubickém kraji, Karlovarském kraji a Plzeňském kraji byla čísla o spáchané trestné činnosti nejmenší. V této statistice bylo určitě několik překvapivých zjištění. V Karlovarském kraji bylo skoro nejméně spáchané trestné činnosti. Dále, v „předních“ pozicích není Praha nebo Středočeský kraj. Dokonce v Praze byl velice nízký počet majetkové trestné činnosti.

V navrhovaných opatření o snížení trestné činnosti nedospělých pachatelů nebylo záměrně uvedeno snížení dolní hranice trestu odnětí svobody. Snížení této hranice by s největší pravděpodobností nevedlo ke snížení kriminality mládeže. Mnoho lidí však s tímto názorem nebude souhlasit a jako důvod bude uvádět, že kriminalita mládeže u nás nebezpečně roste, jejich formy jsou stále brutálnější. Tato tvrzení jsou však nepodložená a nepotvrzená. Provedeným statistickým zkoumáním bylo jednoznačně prokázáno, že kriminalita těchto pachatelů neroste. Pokud se v nějakém roce stane „netypický“ případ, který je brutální nebo pokud se jedná o vraždu, není na místě tvrdit, že se brutalita zvyšuje. Jedná se o jednotky těchto případů. Nikde na světě se zatím seriózním vědeckým výzkumem nepodařilo tezi o příčinné souvislosti mezi věkovou hranicí trestní odpovědnosti a výskytem kriminality mládeže v daném regionu prokázat. Mnoho výzkumů naopak přineslo poznatek o negativních důsledcích příliš brzké reakce na kriminální chování dítěte tradičními prostředky trestního práva, která s sebou nese

významné riziko akcelerace jeho pozdější kriminální kariéry. Z tohoto důvodu je dobře, že v České republice je od roku 2003 platný zákon o soudnictví ve věcech mládeže.⁴⁷

Dalším hlavním cílem bylo získat statistiky o přehledu trestných činů, které byly odloženy z důvodu nedostatku některého obecného znaku za roky 2018 a 2019 na území Policie České republiky, Středočeského kraje, Územního odboru Kladno a dále na území celé České republiky. Následně získané poznatky vyhodnotit a porovnat mezi jednotlivými kraji a samotným Územním odborem Kladno. Data byla získána pouze z Územního odboru Kladno a to díky tomu, že se jedná o služební působiště autora, který má přístup ke všem spáchaným trestným činům v rámci tohoto území. Autor samostatně vyhledal sledované trestné činy. Ostatní data nebylo možné získat, neboť statistika o těchto trestných činech se v rámci Policie České republiky nevede. V rámci Územního odboru Kladno byl zjištěn celkem velký počet pachatelů mladších patnácti let. Nepříjemným zjištěním byl fakt, že se dopouštěli i závažných trestných činů. Dále bylo zjištěno, že nepřičetní pachatelé se na tomto území vyskytují zřídka. Bohužel mezi případy nepřičetných pachatelů byl i trestný čin „Vražda.“ Nedostatečná rozumová a mravní vyspělost mladistvých pachatelů zjištěna nebyla. Takže všichni mladiství pachatelé byli za své protiprávní jednání trestně odpovědní.

Kromě jednoho cíle (nepodařilo se získat a porovnat počet odložených trestných činů z důvodu nedostatku některého obecného znaku jinde, než v rámci Územního odboru Kladno) byly všechny stanovené cíle splněné. V teoretické části práce byl proveden výklad obecných znaků trestného činu. V praktické části se podařilo provedeným sběrem dat a vytvořením statistik doložit, že kriminalita mládeže neroste. Jejich brutalita se nezvyšuje. Toto zjištění je velice pozitivní. Přínosem této práce je rozdělení trestné činnosti nedospělých pachatelů v rámci jednotlivých krajských ředitelství Policie České republiky a to včetně toho, jakého se dopustili trestného činu a v jakém počtu. Dalším přínosem jsou navrhované opatření pro snížení kriminality těchto pachatelů.

⁴⁷ VÁLKOVÁ, H, *Trestní represe dětí: hlavně rozlišovat*. [on-line]. Lidovky.cz. [2020-02.25]. Dostupné z WWW: <https://www.lidovky.cz/noviny/trestni-represe-deti-hlavne-rozlisovat.A080305_000054_in_noviny_sko>

10 Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. COUFALOVÁ, B. ŠČERBA, F. *Efektivita sankcionování mladistvých*. 1. vyd. Leges, 2016. 318 s. ISBN 978-80-7502-131-1.
2. DRAŠTÍK, A. FREMR, R. DURDÍK, T. RŮŽIČKA, M. SOTOLÁŘ, A. a kolektiv. *Trestní zákoník – komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2015. 3 264 s. ISBN 978-80-7478-790-4.
3. FISCHER, S. ŠKODA, J. *Sociální patologie: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. 2. rozšířené vydání. Praha: Grada, 2014. Psyché (Grada). 232 s. ISBN 978-80-247-5046-0.
4. MUNKOVÁ, G. *Sociální deviace*. Praha: Karolinum, 2001. 134 s. ISBN 80-246-0279-2.
5. NOVOTNÝ, F. SOUČEK, J. a kolektiv. *Trestní právo hmotné*. 3. rozšířené vydání. Plzeň: Čeněk Aleš. 2010. 400 s. ISBN 978-80-7380-291-2.
6. NOVOTNÝ, F. *Trestní zákoník 2010*, Praha: Eurounion Praha, s.r.o., 2010. 838 s. ISBN 978-80-7317-084-4.
7. KRATOCHVÍL, V. a kolektiv. *Kurs trestního práva, Trestní právo hmotné, Obecná část*, 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. 797 s. ISBN 978-80-7400-042-3.
8. ZOUBKOVÁ, I. *Kontrola kriminality mládeže*. 1. vydání. Dobrá Voda u Pelhřimova: Aleš Čeněk, 2002. 231 s. ISBN 80-86473-08-2.

Elektronické zdroje

1. BALHAROVÁ, M. *Trestní odpovědnost mladistvých, Diplomová práce*. 2011. s. 54. [online]. Právnická fakulta Masarykovy univerzity. [cit. 2020-01-30]. Dostupné z WWW: <<https://docplayer.cz/46570419-Trestni-odpovednost-mladistvych.html>>.
2. VÁLKOVÁ, H, *Trestní represe dětí: hlavně rozlišovat*. [on-line]. Lidovky.cz. [2020-02.25]. Dostupné z WWW: <https://www.lidovky.cz/noviny/trestni-represe-deti-hlavne-rozlisovat.A080305_000054_In_noviny_sko>

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In *Trestní předpisy*, Sagit, a. s., Ostrava-Hrabůvka, 2013. 544 s. ISBN: 978-80-7208-991-8.
2. ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů. In *Trestní předpisy*, Sagit, a. s., Ostrava-Hrabůvka, 2013. 544 s. ISBN: 978-80-7208-991-8.
3. ČESKO. Zákon č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů. In *Trestní předpisy*, Sagit, a. s., Ostrava-Hrabůvka, 2013. 544 s. ISBN: 978-80-7208-991-8.
4. ČESKO. Zákon č. 251/2016 Sb. o některých přestupcích, ve znění pozdějších předpisů. In Policejní prezidium České republiky, Tiskárna Ministerstva vnitra. Praha 2019. 142 s.

Ostatní zdroje

- ŠIKORSKÝ, E. *Charakteristika obecných znaků trestného činu, Absolventská práce 2019*. Vyšší odborná škola a střední policejní škola Ministerstva vnitra v Praze.
- Interní databáze Policie České republiky [Intranet]. Policejní prezidium: Odbor věcných gescí a statistik.
Dostupné z WWW: < http://10.73.94.250/essk/sestavy/prehled_cr_kraje.php>.

11 Seznam zkratk

- ust. – ustanovení
- č. – číslo
- TČ – trestný čin
- kr. - kriminalita

12 Seznam tabulek a grafů

- **Tabulka č. 1** – *Srovnání dolní věkové hranice trestní odpovědnosti v Evropě.* s. 23.
- **Tabulka č. 2** – *přehled trestné činnosti v rámci jednotlivých Krajských ředitelství Policie České republiky, kterou spáchaly děti mladší patnácti let v roce 2017.* s. 38.
- **Tabulka č. 3** – *přehled trestné činnosti v rámci jednotlivých Krajských ředitelství Policie České republiky, kterou spáchaly děti mladší patnácti let v roce 2018.* s. 39.
- **Tabulka č. 4** – *přehled trestné činnosti v rámci jednotlivých Krajských ředitelství Policie České republiky, kterou spáchaly děti mladší patnácti let v roce 2019.* s. 40.
- **Tabulka č. 5** – *přehled trestné činnosti v rámci jednotlivých Krajských ředitelství Policie České republiky, kterou spáchali mladiství pachatelé v roce 2017.* s. 43.
- **Tabulka č. 6** – *přehled trestné činnosti v rámci jednotlivých Krajských ředitelství Policie České republiky, kterou spáchali mladiství pachatelé v roce 2018.* s. 44.
- **Tabulka č. 7** – *přehled trestné činnosti v rámci jednotlivých Krajských ředitelství Policie České republiky, kterou spáchali mladiství pachatelé v roce 2019.* s. 45.
- **Graf č. 1** – *přehled trestné činnosti v rámci jednotlivých Krajských ředitelství Policie České republiky, kterou spáchaly děti mladší patnácti let v roce 2017.* s. 38.
- **Graf č. 2** – *přehled trestné činnosti v rámci jednotlivých Krajských ředitelství Policie České republiky, kterou spáchaly děti mladší patnácti let v roce 2018.* s. 39.
- **Graf č. 3** – *přehled trestné činnosti v rámci jednotlivých Krajských ředitelství Policie České republiky, kterou spáchaly děti mladší patnácti let v roce 2019.* s. 40.
- **Graf č. 4** – *přehled trestné činnosti v rámci jednotlivých Krajských ředitelství Policie České republiky, kterou spáchali mladiství pachatelé v roce 2017.* s. 43.

- **Graf č. 5** - přehled trestné činnosti v rámci jednotlivých Krajských ředitelství Policie České republiky, kterou spáchali mladiství pachatelé v roce 2018. s. 44.
- **Graf č. 6** - přehled trestné činnosti v rámci jednotlivých Krajských ředitelství Policie České republiky, kterou spáchali mladiství pachatelé v roce 2019. s. 45.